

nr.2
2019

FLYGVAPNET Bristen på flygstridsledare får följder för säkerheten.

DYKNING Problem med utrustning orsakar dykstopp i Försvarmakten.

NAVIGATION Hård sjö ger otydliga radarbilder på flertalet båtar.

OFFICERSTIDNINGEN

För dig som är medlem i Officersförbundet

www.officersforbundet.se

Marinens utmaningar

➔ Flera av marinens fartyg närmar sig sin tekniska livslängd. Beslut om anskaffning av nya ytstridsfartyg krävs i närtid för att inte tappa förmåga. Vi besöker HMS Härnösand där Marcus Bittman jobbar som navigationsstyrman.

Kampen om Försvarmaktens huvudskyddsombud fortsätter

“Tunnaste och lättaste avlyssningssäkra datorn i semi-ruggat utförande”

COMEX® TOUGHBOOK®

- RÖS U1

- TEMPEST LEVEL A

Toughbook® är ett varumärke som ägs av Panasonic Corporation.

IP-51 Klassificering

Förbundsordföranden:

Läs mer!
Förbundsnytt
hittar du på sidorna
46-50.

Ni försvarar landet - vi försvarar er

Kära medlemmar i Officersförbundet! Det är med stor glädje jag hälsar er välkomna till det allra första numret av Officerstidningen i sin nya, moderniserade skepnad. Under hösten har chefredaktör Josefine Owetz arbetat hårt med den omgörning av vår tidning som ni nu ser resultatet av. Officerstidningen är ett viktigt forum för Officersförbundet, kanske det viktigaste vi har. Tidningen har genom åren kommit att bli kommit att bli Sveriges främsta renodlade plattform för initierad och granskande försvarsmakts- och försvarsjournalistik, och en betydelsefull arena för debatt inom försvarsområdet. Jag är stolt över att vara ordförande för ett förbund med en så professionell och initierad medlemstidning, och det nya utseendet hoppas jag än bättre ska återspegla det starka innehållet i tidningen. Jag hoppas innerligt att ni ska tycka detsamma.

I MIN FÖRRA ledare (Officerstidningen nr 1/2019) ställde jag mig frågan om 2019 kan bli året då personalfrågan inom försvaret äntligen tas på allvar. Tyvärr har vi sedan dess fått i alla fall ett besked som pekar på motsatsen. Häromveckan lämnade Försvarsmakten in sitt budgetunderlag till regeringen inför nästkommande budgetår, 2020. Återigen såg vi oss nödgade att samverka budgetunderlaget i oenighet. Försvarsmakten äskar inga som helst medel för riktade satsningar på personal. Redan inför budgetunderlaget för 2019 pekade vi på behov om minst 325 miljoner kronor extra årligen, pengar som behövs för att påbörja den så nödvändiga förändringen av rådande lönestruktur för den militära personalen – ökade ingångslöner, relevanta och tydliga följdjusteringar av lönerna för befintlig personal samt satsning på chefskollektivet.

Inget av detta väljer Försvarsmakten att äska pengar för i det nu överlämnade budgetunderlaget, vilket jag anser är en felaktig prioritering. För att råda bot på rådande, och inte minst kommande personalkris inom Försvarsmakten,

krävs lönesatsningar. Vi är fullt medvetna om att höjda löner inte är någon universalmedicin när det gäller att öka attraktiviteten för de militära yrkena – vilket är en förutsättning för att kunna rekrytera och behålla personal. Men det är en mycket viktig medicin bland flera, att Försvarsmakten inte inser det är att blunda för patientens sjukdomsbild. Läs gärna förbundets fullständiga kommentar till FM Budgetunderlag 2020 på sidan 46 i detta nummer.

SÅ HÄR I INLEDNINGEN av året ges även tid att reflektera över det som varit, inte minst i arbetat med förbundets verksamhetsberättelse för 2018 som nu är under färdigställande. Jag kan konstatera att vi lägger ett produktivt år 2018 bakom oss där det fackliga arbetet inom förbundet har fortgått med oförminskad styrka och ambitionsnivå. Förhandling och samverkan har bedrivits kontinuerligt och

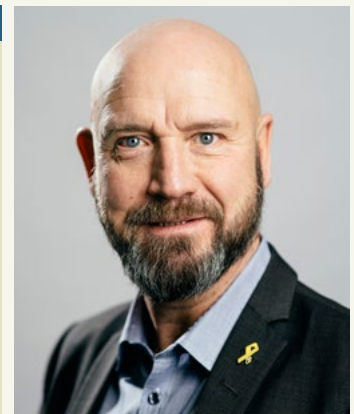
deltagandet vid våra uppskattade fackliga utbildningar har varit gott. Cirka 380 förtroendevalda har fått utbildning genom förbundets centrala kurser samt runt 460 medlemmar och förtroendevalda har fått utbildning på våra lokala föreningskurser.

Och det är viktigt. Det är genom utbildning, kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte vi lär oss, och på så vis fortsätter att vara en relevant och framgångsrik samtals- och förhandlingspart gentemot arbetsgivaren. Förbundet har även under året arbetat med ett stort antal tvister, där vi vid ett flertal tillfällen nått lösningar till gagn för de medlemmar som behövt förbundets hjälp. Vi gör skillnad, helt enkelt. För ni, våra medlemmar, ska alltid känna att vi finns där för er. Medan ni försvarar landet jobbar Officersförbundet med att försvara er.

»För att råda bot på rådande, och inte minst kommande personalkris inom Försvarsmakten krävs lönesatsningar.«

Håller du med?

Kommentera ledaren på vår Facebooksida.

Stockholm 7 mars 2019
Lars Fresker,
Förbundsordförande

INNEHÅLL, NR 2 2019:

»AV ALLA INSPEKTERADE FÖRBAND ÄR DET UNGEFÄR 30 PRO-CENT SOM INTE UPPFYLLER ARBETS-MILJÖLAGEN PÅ OLIKA SÄTT.«

Stefan Nilsson, huvudskydds-ombud på Försvarsmakten

NYHETER

- 7 | Otydlig radarbild vid dåligt väder
- 7 | Detoneringsolyckan med trossbåt är snart utredd
- 8 | Kraftiga stötar vid helikopterverksamhet lämnas utan åtgärd
- 10 | Dykverksamhet stoppad på grund av säkerhetsproblem
- 14 | ÖB om BU 2020: "Vi kan inte bromsa oss in i framtiden"

FÖRBANDSBESÖK

- 16 | Tredje sjöstridsflottiljen om läget: "Det mulnar vid horisonten"
- 26 | Marinchefen om behovet av fler ytstridsfartyg

FÖRDJUPNING

- 28 | Flygstridsledarbristen: Tomma rader får påverkan för flygsäkerheten

ANALYS

- 32 | Från heroiska befälhavare till professionella kollektiv

REPORTAGE

- 34 | Huvudskyddsombud som kämpar i motvind

MEDLEMMEN

- 41 | Rickard Carlsson på Trängregementet om förbandets återgång till armén

KRÖNIKA

- 44 | Johanne Hildebrandt om behovet av en livaktig försvarsdebatt

FÖRBUNDSNYTT

- 46 | Försvarsmakten missar personalfrågan – igen
- 47 | På besök i maktens korridorer
- 48 | Porträttet: Lars Fresker

34

OMSLAGSFOTO:
Andreas Blomlöf

Vänta nu, vad är det här för nytt?

Lugn, kära läsare av Officerstidningen. Det är bara en förbättrad version av tidningen som ni håller i era händer. Men visst har det hänt mycket sedan förra numret, det är jag den första att skriva under på.

Designbyrån Torino har gett tidningen en total renovering formmässigt. Omgörningen innebär också en hel del innehållsmässiga nyheter som vi hoppas att ni ska uppskatta. Krönikor är ett sådant inslag. En av våra nya krönikörer är författaren och journalisten Johanne Hildebrandt, vilket vi är väldigt glada för.

Hon skriver i detta nummer om hur hon uppfattar att öppenheten i Försvarsmakten har förändrats. Spoiler: det är inte till det bättre. Angeläget ämne, så missa inte hennes krönika på sidan 44.

En annan nyhet är att ni på denna plats från och med nu kommer att kunna läsa vad redaktionen har att säga. En kort introduktion till tidningens redaktionella delar, helt enkelt.

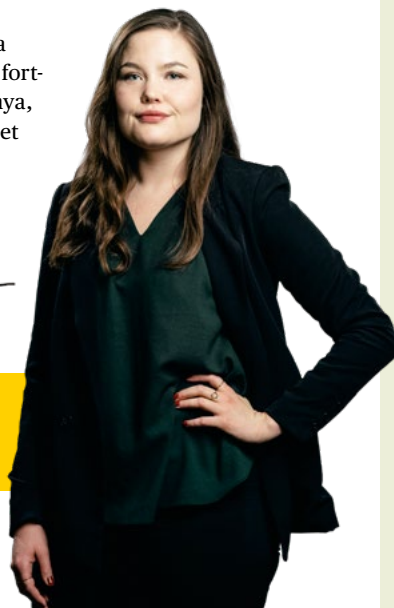
Jag hoppas att ni ska finna Officerstidningens innehåll fortsatt intressant, även i dess nya, om ni ursäktar ett något slitet uttryck, uniform.

»Omgörningen innebär en hel del innehållsmässiga nyheter som vi hoppas att ni ska uppskatta.«

Bäst just nu: Jag har tagit emot min krigsplaceringsorder och skickat in mottagningserkännandet till Rekryteringsmyndigheten. Detta enligt lagen om totalförsvarsplikt (1994:1809).

Sämst just nu: Begräsningarna för Skaraborgs flygflottilj, F7, att använda Trollhättan-Vänersborgs flygplats för flygningar med Jas Gripen. Efter bullerkritik från hästägare begränsar nu Länsstyrelsen den militära flygtrafiken kraftigt. Det är obra.

JOSEFINE OWETZ
Chefredaktör

REDAKTION OCH KONTAKT

CHEFREDAKTÖR & ANSVARIG UTGIVARE

Josefine Owetz
070-654 45 00
josefine.owetz@officersforbundet.se

REPORTER & REDAKTÖR

Linda Sundgren
070-820 39 88
linda.sundgren@officersforbundet.se

GRAFISK FORM

Christian Gård och Ali Moosavian
Torino Tidningsform
08-400 201 77
mail@torino.se

MEDARBETARE I DETTA NUMMER

Anna Hjorth, Maria Widehed,
Andreas Blomlöf, Margareta Bloom
Sandebäck, Magnus Laupa

NUMMER 2, 2019

Officerstidningen ges ut av Officersförbundet. Åsikter i artiklar är inte uttryck för Officersförbundets policy/uppfattning. För insänt material ansvaras ej.

Nästa nummer utkommer vecka 18.

TELEFON (VX)

Växel 08-440 83 30

POSTADRESS

Box 5338, 102 47 Stockholm

BESÖKSADRESS

Sturegatan 15

ANNONSER

Irmér Media AB
08-742 10 08
info@irmermedia.com
Annons bokus senast 1 vecka före redaktionellt manusstopp:

Nr 3, 11 april
Nr 4, 30 maj
Nr 5, 22 augusti

TRYCK

Ljunbergs tryckeri, Klippan

INSÄNDARE

Insändare som överskrider 3 500 tecken inklusive blanksteg tas ej emot. Eftertryck utan skriftligt tillstånd från redaktionen är inte tillåtet. Insändare skickas till:
info@officersforbundet.se

HAR DU DET SOM KRÄVS?

Foto: Försvarmakten

Specialförbandsledningen rekryterar!

– Just nu söker vi en ansvarig för vår materielproduktion (MPK)

Försvarmaktens specialförband är primärt en militärstrategisk resurs som ska öka mängden handlingsalternativ genom att komplettera och tillföra lösningar utanför de reguljära förbandens möjlighet. En insats ska vara ett effektivt medel att erhålla säkerhetspolitisk och militärstrategisk effekt, i synnerhet vid korta tidsförhållanden och osäkert beslutsunderlag.

Specialförbandsledningen (SFL) är organiserad för att kunna leda specialförbands insatser, men även för att produktionsleda specialförbandsverksamheten och för att kunna utveckla förband, förmågor och materiel.

Läs mer på: [Försvarmakten/lediga tjänster](#)

Vi vill ha din ansökan senast: **2019-04-28.**

FÖRSVARMAKTEN

◀ Ungefär 20 plattformar använder sig av den här radarn, men det är bara bevakningsbåtarna som upplever problem, säger Niclas Svensson, produktledare marina navigationssystem på FMV.

Foto: Niklas Englund/Försvarmakten

BEVAKNINGSBÅT 80

Otydlig radarbild vid dåligt väder

Vid krabb sjö inomskärs blir radarbilden på bevakningsbåt 80 ibland otydlig. Ett arbete pågår för att åtgärda problemen och under mars månad genomförs prover med ändrad radarkonfiguration.

➔ **I HÅRT VÅDER** med korta, toppiga vågor kan radarbilden på bevakningsbåt 80 ibland bli svår att tyda och det är besvärligt att utläsa andra ekan bland klottret som uppstår. Störst problem har man upplevt på Västkusten. Sedan ett par år pågår ett utredningsarbete där Försvarets materielverk, FMV, tillsammans med radarleverantören försöker åtgärda problemen. Niclas Svensson, tidigare officer vid Fjärde sjöstridsflottiljen och numera produktledare marina navigationssystem på FMV, deltar i utredningen.

– De närmaste veckorna ska prover i FMV:s regi genomföras, säger han. Om resultaten blir bra bedöms det gå snabbt att konfigurera utrustningen på de fem plattformar som uppger de här problemen. Blir det inte som tänkt

finns en plan B som bland annat innebär att utvärdera en ny mjukvarumodul. Men det kan medföra andra säkerhetsrelaterade problem och därför är det inte vårt förstahandsval.

RADARPROBLEMET HÄNGER SAMMAN med antennens placering. På bevakningsbåt 80 hamnar den endast cirka fem meter ovanför vattenytan och det påverkar teknikens uppfattning av omgivningen. Niclas Svensson säger att radarsystemen ofta är optimerade för större fartyg inom handelssjöfarten eftersom Försvarmaktens navigeringsradar faller inom ramen för civila regelverk.

– Vi har sett liknande problem med andra radarsystem på Försvarmaktens plattformar, men självklart ska radarbilden inte vara sämre på en mindre båt än på ett större fartyg. Men det kräver mer arbete för att hitta optimal konfiguration. När problemen kommer att vara lösta går inte att säga i dagsläget, det beror på resultatet från de praktiska testerna, säger Niclas Svensson.

/LINDA SUNDGREN

» Självklart ska radarbilden inte vara sämre på en mindre båt än på ett större fartyg. «

Detoneringsolyckan med trossbåt snart färdigutredd

● Utredningen om sjöolyckan den 1 november förra året då en rökhandgranat av misstag exploderade intill en trossbåt, väntas bli klar under första kvartalet i år. Det här uppger Försvarmaktens informationstjänst till Officerstidningen. Olyckan skedde då en rökhandgranat skulle desarmeras i vattnet öster om Landsort. Något gick fel och detonationen kom att ske alldeles intill båten som fick allvariga skador och började ta in vatten. Ingen i besättningen kom till skada. /LS

» **DET TAR FEM ÅR INNAN DET GÅR ATT BESTÄLLA EN MUTTER TILL.** «

Det konstaterade Thomas Engvall, chef för ledningsstaben på Försvarets Materielverk vid seminariet "Försvarmaktens ekonomi – vart tar pengarna vägen?", som Folk och Försvaret anordnade den 8 februari.

Fler militärbrott i Finland

● Under 2018 statistikfördes sammanlagt 3 377 brott begångna inom finska militären. Det är en ökning med sex procent jämfört med året innan. Den vanligaste brottsorsaken är värnpliktiga som begår tjänstgöringsbrott (1 249 fall) eller frånvarobrott (1 180 fall). Det här skriver finska försvarmakten på sin hemsida. Som möjliga orsaker till det ökande antalet brott nämns bland annat utbildarnas övervakningsförmåga, kontingenternas storlek och antalet repövningar. /LS

HELIKOPTER

Kraftiga stötar lämnas utan åtgärd

På 20 år har sex fall av statiska urladdningar i Försvarens helikopter verksamhet rapporterats. Det senaste inträffade i januari då en besättningsman fick en kraftig stöt på läppen av hjälm-mikrofonen. Flygstaben meddelar att de inte planerar några åtgärder med anledning av det inträffade.

➔ **ATT DET FINNS** risk att drabbas av statiska urladdningar inom helikopter verksamheten är allmänt känt bland Försvarens flygande besättningar. De senaste 20 åren har sex fall av statiska urladdningar rapporterats, det senaste inträffade i januari då en besättningsman fick en rejäl stöt på läppen av mikrofonen i hjälmen. Händelsen lades in i Prio, men något beslut om åtgärder har inte fattats, varken av ansvariga chefer lokalt eller på Flygstaben i Uppsala.

– Vi vill inte spekulera i det som skedde och huruvida det kan hända igen. Men vi är en lärande organisation och det är bra att sådant här rapporteras, säger Flygstabens

kommunikationschef, Louise Levin.

DET SOM SKEDDE i januari inträffade under en flygning med stängda dörrar. Övriga

» Att drabbas av en statisk urladdning är väldigt obehagligt. «

fem inrapporterade fall har drabbat vinschoperatörer i samband med vinschning mot fartyg. För att förhindra att statiska urladdningar går upp i vinschlinan och slår mot ytbärgare eller vinschoperatör, finns en jordningskabel fäst i vinschlinan. Jordningskabeln släpps ner i fartygsdäcket eller vattnet, innan linan som vinschoperatören är fäst i når underlaget, för att fånga upp den statiska elektriciteten. Men metoden ger inget 100-procentigt skydd mot urladdningar som kan dyka upp i stort sett när som helst under en vinschoperation.

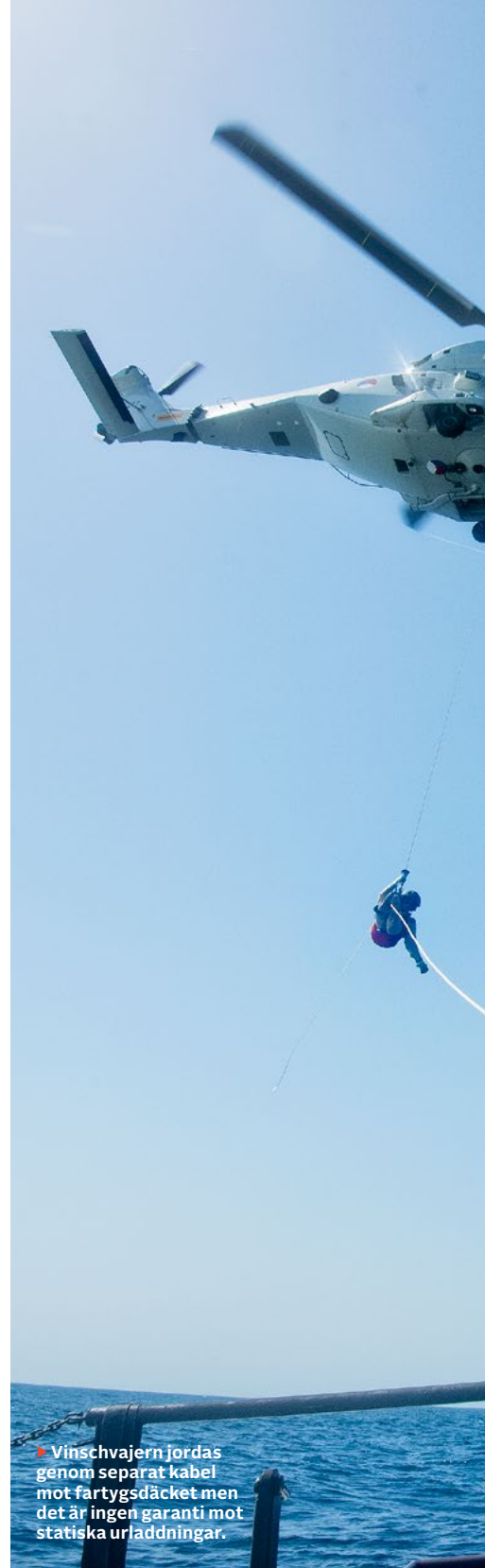
– Att drabbas av en statisk urladdning är väldigt obehagligt. Det gjorde fruktansvärt ont och vi fick avbryta övningen, säger Lars Nilsson, flygsäkerhetsofficer på helikopterskvadronen i Ronneby som själv fick två kraftiga urladdningar i ena örat vid en vinschövning 2001. (se OT nr 1-2019).

Lars Nilsson

▲ Jordningsmanschetter användes av helikopter 4-besättningar för att förhindra urladdningar, men dessa manchetter är inte i bruk längre.

► Vinschvajer jordas genom separat kabel mot fartygsdäcket men det är ingen garanti mot statiska urladdningar.

Lars Nilsson är övertygad om att det inträffat fler incidenter med urladdningar genom åren än de som har rapporterats. Den teorin får stöd i FM:s avvikelserapporteringssystem där man efter händelsen i januari hänvisar till tidigare incidenter med helikopter 14, utan att några sådana syns i Prio.

– Jag har hört talas om fler händelser än de som finns inrapporterade. Varför man inte

Foto: Mats Nyström/Försvarmakten

alltid rapporterar vet jag inte, men kanske kan det bero på att man tycker att det ändå inte gör någon skillnad, säger han.

VILKA FYSISKA MEN en statisk urladdning kan ge är oklart. Enligt forskare som Officerstidningen varit i kontakt med saknas vetenskapliga undersökningar på området.

Efter flera incidenter längre tillbaka i tiden

införde Försvarmakten en särskild jordningsmanschett som helikopterbesättningarna skulle bära för att hindra urladdningar att slå mot kroppen. Men jordningsmanschetten är inte i bruk längre.

– Den togs fram till helikopter 4-systemet och vi har inga planer på att återinföra den, säger Louise Levin på Flygstaben.

/LINDA SUNDGREN

Olyckor med statiska urladdningar på helikopter mellan 1999 och 2019

● **2000:** Vid en vinschövning med helikopter 4B, fattade en besättningsman tag om styrlinan innan den var jordad och fick en statisk urladdning. Samtidigt fick färdmekanikern samma urladdning från styrlinan via midjan in i helikopterskrovet beroende på att denne lutade sig mot dörrkanten. Urladdningen tros kunna ha gått genom interfonsystemet (internkommunikation) om inte färdmekanikern hade jordat sig i skrovet.

● **2001:** En vinschoperatör på helikopter 4B fick en statisk urladdning när han tog tag i styrlinan i samband med att en vinschning skulle avbrytas. Operatören fick flera stötar i båda öronen.

● **2001:** En färdmekaniker på helikopter 10A fick statiska urladdningar i öronen från hörselkåpan efter kontakt med vinschvajern.

● **2005:** En färdmekaniker på helikopter 4B fick en kraftig statisk urladdning på höger öra i samband med vinschning. Vid urladdningen upplevde även spanaren en stöt i båda fötterna genom radarstativet. Dessutom blev det störningar på interfonsystemet.

● **2014:** En vinschövning på helikopter 15B fick avbrytas sedan vinschoperatören drabbats av två rejäla urladdningar genom styrlinan. När vinschvajern sedan skulle tas in i helikoptern fick vinschoperatören ytterligare en kraftig stöt. Risk för personskador liksom skador på elektronisk utrustning konstaterades i den efterföljande diskussionen.

● **2019:** En besättningsman på helikopter 14 fick en kraftig stöt på läppen av mikrofonen under flygning. Flygningen skedde med dörrarna stängda. I den efterföljande diskussionen konstaterades liknande problem på helikopter 14 i samband med vinschning. Några sådana händelser med helikopter 14 finns dock inte rapporterade i Prio.

Stridsbåt 90 körde in i en kaj under övning

● Sju personer fick föras till sjukhus efter en olycka med en stridsbåt 90 i Stockholms skärgård den 5 mars. Det var under en landstigningsövning som båten körde in i en kaj på ön Låren.

Totalt befann sig 18 personer ombord på båten. Sex av de sju som skadades genomför just nu sin grundutbildning på Amfibieregementet. **Ingen av de skadade fick allvarliga skador och dagen efter var samtliga åter i tjänst.**

Marinstaben har gett Amfibieregementet i uppdrag att utreda olyckan. Undersökningen leds av förbandets verksamhetssäkerhetsofficer med stöd av Försvarsmedicincentrum. Rapporten beräknas vara klar i maj.

En anmälan om vårdslöshet i sjötrafik har upprättats och utreds av sjöpoliserna. //J

Fältköken på väg tillbaka

● Påsar med frystorkad mat har till stor del ersatt den färdiglagade fältmaten och många gamla koktraktorkärror har ställts av. **Men nu vill FM återinföra den varmlagade maten i fält.** Det uppger FMV på sin hemsida. Lagad mat anses öka uthålligheten och vara mer populär hos soldaterna än rations. FMV genomför nu en översyn av befintlig kokutrustning och bedömer möjligheten att anpassa de gamla koktraktorkärrorna till dagens behov. Bland annat behöver kokkärrorna modifieras för att kunna förflyttas snabbare och hålla samma tempo som förbandet i övrigt. //LS

◀ Tidigast i sommar kan dykverksamheten i Försvarsmakten återupptas.

Foto: Jimmy Croona/Försvarsmakten

SÄKERHET

Dykverksamheten i Försvarsmakten stoppad

All dykverksamhet i Försvarsmakten är stoppad på grund av säkerhetsproblem. Återtagandet av röjdykarförmågan har påbörjats, men övrig dykverksamhet är fortfarande belagd med nyttjandeförbud.

➔ **REDAN 2015 BELADES** röjdykarsystemet OMD 10 med nyttjandeförbud sedan flera dykare drabbats av dykarsjuka. Ett försök att återinföra systemet gjordes 2016, men efter att nya fel uppdagades avbröts verksamheten på nytt. I en rapport från Försvarets materielverk, FMV, i april förra året blottades även allvarliga brister i hanteringen av dykmateriel. Chefen för Dyk- och navalmedicin vid Sjöstridsskolan, Ulf Sjöwall, gjorde en analys av säkerhetsläget där han rekommenderade marinchefen att införa ett generellt dykstopp. Så blev också fallet och sedan förra sommaren har det varit dykförbud i Försvarsmakten.

– Problemen tror jag bottenar i brister inom bemanning, kompetens, ansvarsfördelning, planering och dokumentation. Det saknas ett sammanhållande ansvar, säger Ulf Sjöwall.

I RAPPORTEN PEKAR FMV på flera brister. En sådan är att FMV, på grund av resursbrist och tidspress, under senare år fokuserat på nyanskaffning medan registervård och avveckling av ålderstigen materiel prioriterats bort.

Även införandet av system Prio uppges ha bidragit till rådande situation genom att ”redan personalsvaga organisationer inte mäktat med vare sig utbildning, samordning av rutiner eller kontinuerlig materielförsörjning.” En arbetsgrupp har tagit fram förslag till hur problemen ska

Ulf Sjöwall

kunna lösas och nu ligger ärendet på Marinstabens bord för praktiskt genomförande.

– Målbilden är att vi ska kunna häva dykstoppet i sommar, då har det gått ett år sedan det infördes.

Men det bygger på att man lyckas omhänderta problemen innan dess. Under tiden bedrivs viss dykverksamhet genom att förbanden ansöker om dispens hos marinchefen för enskilda uppdrag, säger Ulf Sjöwall.

RÖJDYKARSYSTEMET OMD 10 har delvis haft andra typer av problem än övrig dykverksamhet och varit belagd med nyttjandeförbud sedan 2015. I somras, ungefär samtidigt som övrig dykverksamhet i Försvarsmakten stoppades, påbörjades återinförandet av röjdykarsystemet.

– Det ska genomföras under kontrollerade former och därför har marinstaben beslutat om restriktioner. Vi måste bygga upp förtroendet för systemet igen och vi vill inte riskera nya bakslag, säger Ulf Sjöwall.

//LINDA SUNDGREN

2

Antal minuter det ska ta för plutonen i granatkastarpansarbandvagn 90 (Grkpbv90) att gruppera – till skillnad från dagens tio minuter som en pluton med traditionellt dragna pjäser grupperar på. Grkpbv90 består av en granatkastarfunktion påbyggd på ett stridsfordon 90-chassi.

Nyligen påbörjades utbildning av FM:s blivande instruktörer på de första vagnarna, skriver FMV på sin hemsida. Samtliga 40 vagnar ska vara levererade under 2020.

VI BEHÖVER BLI FLER

Vi är totalförsvarets rekryteringsmyndighet. Rätt person, på rätt plats, med rätt ansvar. Vi är myndigheten som ser till att de människor som är bäst lämpade får förtroendet att bidra till trygghet i samhället. Vi på Rekryteringsmyndigheten har lång erfarenhet av att genom tester, undersökningar och bedömningar göra urval för trygghet och säkerhet i det svenska samhället. Vi ansvarar också för att upprätthålla ordning och reda i krigsorganisationen så att alla, i händelse av kris eller krig, ska veta var de ska inställa sig och vad de ska göra.

Inskrivningshandläggare till Stockholm

Rekryteringsmyndigheten är i en expansiv fas och vi söker inskrivningshandläggare till vår prövningsenhet i Stockholm. Vid prövningsenheten prövas de som har blivit kallade till mönstring och de som frivilligt ansökt om att pröva till grundutbildning med värnplikt.

Som inskrivningshandläggare är du en del av prövningskedjan och fattar myndighetsbeslut om inskrivning till grundutbildning med värnplikt. Det innebär att du träffar unga vuxna som du vägleder i samtal om deras möjlighet att genomföra grundutbildning och utifrån Försvarens utbildningsbehov. Du fattar självständiga beslut om utbildningsplatser och utreder ärenden som rör totalförsvarspliktiga. Du är kontaktperson för en eller flera av de förband som utbildar de soldater och sjömän som du och dina fem kollegor fattat beslut om.

Du arbetar på prövningsenheten i Stockholm men tillhör inskrivningsenheten inom avdelningen för bemanning och beredskap i Karlstad. Vi har en kamratlig känsla och en stor lojalitet med våra medarbetare inom hela myndigheten. Framför oss har vi spännande utmaningar och du kommer att vara en viktig del i vår framtida resa.

Dina meriter och kvalifikationer

Du är utbildad yrkesofficer, specialistofficer eller reservofficer med god, aktuell kunskap om Försvarens arbetsområden och om Försvarens regelverk. Det är meriterande om du utbildat soldater eller arbetat med bemanningsfrågor inom Försvarens makt och har kunskap om olika befattningars arbetsuppgifter.

Dina personliga egenskaper har stor betydelse för oss och för den här uppgiften krävs att du är lyhörd och har lätt för att kommunicera med människor med olika bakgrund, erfarenhet och perspektiv. Du är en lagspelare som trivs med att samarbeta men tar också ansvar för att planera och strukturera eget arbete.

Svenskt medborgarskap

Anställningen är säkerhetsklassad och vi gör en säkerhetsprövning med registerkontroll enligt bestämmelserna i säkerhetsskyddslagen. Du måste därför vara svensk medborgare.

Om anställningen

Är du officer behåller du din anställning i Försvarens makt under den tid du är anställd i Rekryteringsmyndigheten. Om du inte är officer anställd i Försvarens makt kommer du att erbjudas en tidsbegränsad anställning om två år.

Läs mer om jobbet och ansök senast **31 mars** på rekryteringsmyndigheten.se/jobb

»Skräddarsydda ingångar beroende på bakgrund«

HALLÅ DÅR

Kent Andersson, **civilingenjör och officer som är ansvarig för Sveriges första mastersprogram i ämnet som startar i höst vid Försvvarshögskolan.**

programmet kommer att ha framöver?

– Alla som sysslar med förmågeutveckling eller materielförsörjning i någon form kommer att ha nytta av utbildningen och för den som jobbar med vidmakthållande av materielsystem är den idealisk. När materiel ska omsättas

ställs man inför en rad frågor: Ska man välja nyproduktion av gammal materiel eller går den att förenkla? Vill man ha mer avancerad teknik för att kunna minska personalbehovet? Den typen av analyser kommer de som har läst programmet kunna göra. Vi ser för ofta hur det levereras materiel till Försvvarsmakten som inte är så användbar som man hade önskat.

/LINDA SUNDGREN

➔ Berätta, vad handlar försvarssystem om?

– Förståelsen för att försvarsmateriel inte enbart handlar om själva tekniken eller hur den ska användas i organisationen, utan att det är en helhet som involverar båda delar.

Vilka vänder sig kursen till?

– Vi tänker oss två kategorier. Den ena är ingenjörer, vi behöver bredda vår rekrytering till Försvvarsmaktens sfär och få in mer kun-

nande kring möjligheterna med teknik. Den andra är officerare som förstår Försvvarsmaktens behov. Vi kommer att ha skräddarsydda ingångar beroende på bakgrund. Den ena för officerare som kommer att introduceras till ingenjörsperspektivet. Ingenjörerna kommer under motsvarande tid att läsa ämnen för att bekanta sig med officersperspektivet. Därefter ska de läsa tillsammans resten av tiden.

Vilka befattningar tror du att de som gått

One Partner for all Missions

Vi gör allt för att skapa uppmärksamhet.

Vi konstruerar högpresterande varningsprodukter för utrycknings- och specialfordon. Alla våra produkter har ett och samma syfte; att skapa uppmärksamhet i krävande och utsatta situationer. Uppmärksamhet som bidrar till en säkrare miljö för förare och omgivning.

www.standby.eu

STANDBY
When attention matters.

RÖS-skyddat säkerhetsskåp

för servrar i skalskyddsklass SS1/ EMP

Säkerhets-
klass
SS F3492!

Säkerhetsskåpet har utvecklats av KAMIC tillsammans med Gunnebo på uppdrag av försvaret. Skåpet är en säkerhetsinvestering för att skydda viktig information på servrar m.m. från intrång. Välkommen att kontakta oss för mer information.

GUNNEBO

KAMIC INSTALLATION • 054 - 57 01 20 • www.kamicemc.se
GUNNEBO NORDIC AB • 010- 209 51 00 • www.gunnebo.se

FORCE PROTECTION IS OUR MISSION.

Rheinmetall Defence är en komplett leverantör och levererar system och kompetens inom områdena:

- Transportfordon
- Bärgningsfordon
- Reparations- och underhållsfordon
- Stridsutrustning
- Artilleri- och granatkastammunition
- Stridsvagnsammunition
- Specialammunition
- Stridsvagnar och stridsfordon
- Indirekta eldsystem
- Ledning och samband
- Simulering och träningsutrustning
- Logistiklösningar

För mer information: www.rheinmetall-defence.com

 RHEINMETALL
DEFENCE

Utmaningar i ekonomi, personal, materiel och infrastruktur

● 2018 gick Försvarsmakten på högttryck, visar myndighetens årsredovisning. Men det dokument som lämnats till regeringen vittnar också om lågttryck under året som har gått.

Högttrycket utgörs av att förtroendet för Försvarsmakten stärkts. **ÖB sammanfattar också 2018 som ett år av intensiv verksamhet med hög inställningsgrad vid Hemvärnets beredskapsövning, etableringen av P 18 på Gotland och arbetet med ett cyberförsvar.**

Men inget högttryck utan inverkan av lågttryck.

”Läget avseende officersförsörjningen är bekymmersamt” konstateras. Antalet yrkesofficerare har minskat under året, samtidigt som färre elever har antagits till officersutbildningarna.

En genomgång av marinstridskrafterna visar att fartygens gångtimmar minskade med nästan 400 från 2017 till 2018. Flygstridskrafterna uppges ha prioriterat

insats och utbildning före förmågeutveckling – ”främst på grund av begränsade personella resurser” – och antalet flygtimmar var drygt 1 000 färre 2018 jämfört med året innan.

Och på armésidan finns utmaningar ”avseende såväl ekonomi och personal som materiel och infrastruktur, vilket försvårar och riskerar att försva stridskraftens tillväxt”. /MW

Foto: Nemo Sjöström / Försvarsmakten

BUDGET 2020

»Vi kan inte bromsa oss in i framtiden«

ÖB anser att det behövs fler värnpliktiga, fler krigsförband och mer materiel. Nu begär han närmare sex miljarder mer i det budgetunderlag han lämnat till regeringen.

➔ **I BUDGETUNDERLAGET REDOVISAR** Försvarsmakten sin uppfattning om vilken verksamhet som ska bedrivas den kommande treårsperioden och vad den kommer att kosta.

Försvarsmakten begär cirka 360 miljoner 2020, 1 340 miljoner året efter och drygt 4,2 miljarder 2022. ”Sammantaget syftar dessa förslag till att motverka den nedgång i förmåga som sker i nästa inriktningsperiod” skriver ÖB.

– Mitt ansvar är att redovisa vad som krävs för att hålla nivån tills politiska beslut finns på plats. Vi kan inte bromsa oss in i framtiden, säger överbefälhavaren i ett uttalande.

» Mitt ansvar är att redovisa vad som krävs. «

Han framhåller att förbanden måste bemannas, utrustas och övas. Budskapet är också att politikerna snart bör komma med besked om förutsättningarna på längre sikt.

– Vad jag ser framför mig är långsiktig tillväxt i minst tio år och en budget på väl över 100 miljarder 2035, säger Micael Bydén till TT.

SÅ VAD SKA pengarna gå till? En betydande del är att Försvarsmakten 2020 ökar antalet värnpliktiga som genomför grundutbildning till 5 000 personer. 2020 innehåller också många övningar. Två av dem som man satsar särskilt på är försvarsmaktsövning Aurora 20 och Totalförsvarsövning 2020 med ett stort antal samhällsaktörer.

/MARIA WIDEHED

Läs även Officersförbundets kommentar till budgetunderlaget på sid 46 i detta nummer.

Marinen inför bemanningsplaner

● Hur stor besättning som ska krävas för att ett fartyg ska få lämna kaj var tidigare en fråga för Sjösäkerhetsinspektionen. Sjösäkl beslutade om en så kallad säkerhetsbesättning som motsvarade det antal individer som ansågs krävas för att förflytta ett

fartyg från en punkt till en annan, utan hänsyn till eventuell annan verksamhet. Men sedan i juli förra året håller bemanningssystemet på att förändras. Numera är det förbanden själva som ska lämna in bemanningsplaner för sina fartyg och ska vara anpassad efter olika typer av

uppdrag. Det här innebär att fartygen kommer att behöva flera bemanningsplaner för att täcka in hela spektrat av verksamheten. Hur långt förbanden kommit med utarbetandet av bemanningsplaner är oklart. Marinstaben vill inte uttala sig i frågan med hänvisning till att det är kopplat till krigsplacerad personal. /LS

INBJUDAN WORKSHOP ROPE RESCUE

11-12 APRIL 2019

5-ÅRS
JUBILEUM!

FOTO: MIKAEL BLIXT

FOTO: NICLAS GUSTAFSSON

För femte året i rad är det nu dags för Workshop Rope Rescue hos C2 Vertical Safety! Välkommen till årets temadagar för dig som arbetar inom räddningstjänst, brandförsvaret, polis och militär. Precis som förra året har vi en och en halv dag för att ge mer tid för test, diskussioner och föreläsningar. Under årets Workshop Rope Rescue kommer vi fördjupa oss i olika typer av räddning i anslutning till vatten. Vi kommer även gå igenom ny aktuell fallskyddsutrustning och göra egna tester.

I år välkomnar vi även dig som är ledare eller beslutsfattare inom branschen – nya kunskaper och insikter utlovas!

Medverkar gör bland andra Robert Karjel som utsågs till årets talare 2013 och 2016, svenska klätterförbundet, James Venimore från Kajaktiv samt Räddningstjänsten Höganäs som även kommer visa upp sin nya bil för avancerad räddning.

ROBERT KARJEL

Robert deltog i räddningsinsatsen under Estoniakatastrofen. Han har lett en helikopterdivision i Adenviken för att bekämpa pirater, samt byggt upp en division räddningshelikoptrar i Afghanistan, på uppdrag av FN och EU. Nu berättar han hur man föder framgångsrika organisationer genom att skapa drivkraft hos individen. Han visar med konkreta exempel på hur samarbete uppnås och hur beslutsprocesser under press kan förstås och underlättas.

PROGRAM WORKSHOP ROPE RESCUE

Det blir en workshop med föreläsningar, föredrag och gott om tid för erfarenhetsutbyte och diskussioner med kollegor från hela landet.

TORSDAG 11 APRIL

Workshoppen startar klockan 12:00 med gemensam lunch. Under eftermiddagen riktar vi in oss på föreläsningar, presentationer och tester av fallskyddsutrustning.

Dagen avslutas med middag och mingel hos oss på C2.

FREDAG 12 APRIL

Workshoppen startar klockan 9:00 med kaffe och smörgås och följs av flera talare.

Dagens huvudtalare är prisbelönta Robert Karjel som inspirerar till hur man föder framgångsrika organisationer genom att skapa drivkraft hos individen. Karjel har själv en bakgrund som stridspilot och överstelöjtnant där han har byggt upp och lett flera framgångsrika team.

Vi får också att lyssna till Niklaes Nathen som går igenom utredningen från den allvarliga klätterolyckan som skedde i Bohuslän i höstas och James Venimore, grundare av Kajaktiv, med gedigen erfarenhet om säkerhet och forspaddling kommer att berätta mer om räddning i fors och vatten.

Under dagen serveras gemensam lunch och eftermiddagsfika. Workshoppen avslutas cirka klockan 15:30.

Antalet platser är begränsat så anmäl dig och dina kollegor redan idag.

VÄLKOMMEN!

ANMÄLAN

Anmäl dig på c2safety.com/workshop-rope-rescue-2019 eller ring 018-67 79 99. Uppge i anmälan om du deltar båda dagarna eller endast en av dagarna, samt vilken. Max tre personer per distrikt, därefter kölista.

Boendeerbjudande på Arenahotellet:

Enkelrum 895 kr, dubbelrum 1095 kr.
Ange "C2 Safety" vid kontakt med hotellet.

AVGIFT

Anmälningsavgift 595 kr per person (exkl. moms).
Frukost, lunch, middag och fika ingår.

WORKSHOP ROPE RESCUE

är en del av C2360° – ett helhetsgrepp om din säkerhet på höjd. Läs mer om C2360° på www.c2safety.com

WORKSHOP ROPE RESCUE

C2 Training Center Uppsala
C2 Vertical Safety, Börjegatan 78,
752 29 UPPSALA
www.c2safety.com

Förbandsbesök: Tredje sjöstridsflottiljen

TEXT: Josefine Owetz
FOTO: Andreas Blomlöf

Det mu vid

► Victor Nord är en av 36 besättningsmedlemmar ombord HMS Härnösand.

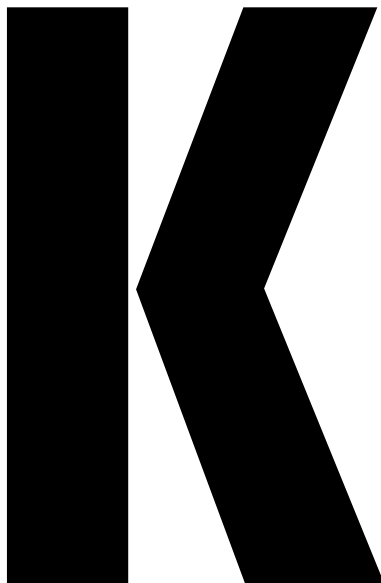

Inar horisonten

Ytstridsfartyg i behov av antingen omsättning eller uppgradering. På **31:a korvettdivisionen på Tredje sjöstridsflottiljen** börjar fartygs-situationen bli ansträngd. Officerstidningen har besökt Karlskrona för att höra hur besättningen ombord på HMS Härnösand ser på framtiden - och läget här och nu.

Korvetten HMS Härnösands futuristiska skrov i olika nyanser av grått speglas i det stilla vattnet i örlogshamnen i Karlskrona. För besättningen står ”rent skepp” på schemat (i folkmun även kallad storstädning). Kort sagt, en dag att fixa saker på ombord.

Sjömannen Victor Hedman kommer gåendes längs kajen, kånkandes på flera stora plastpåsar med nytvättade rökdykardräkter. Kollegan Alfons Hobell, gruppbefäl, möter honom på vapendäck och tillsam-

mans bär de in utrustningen till sjömannens mäss. Där packar de upp overallerna och lägger dem i rad på golvet.

– Rökdykning är något som övas varje gång vi är ute till sjöss. Under dagar som den här hinner vi med sådant som vi inte har tid till annars, som inventering av materiel, säger Victor Hedman, och håller upp två par nya gummistövlar som ska tillföras rökdykarutrustningen.

Victor Hedman mönstrade på i höstas, Alfons Hobell har arbetat i besättningen sedan 2015. De är båda sonaroperatörer och jobbar med undervattenssensorerna ombord.

– Jag tycker om att vi får göra så många olika saker. Det är ett väldigt varierande arbete. Det är roligast att vara till sjöss förstås, men det måste finnas tid för detta också. Storstädning och finare underhåll är saker som vi kan ägna

oss åt när vi ligger till kaj, säger Alfons Hobell.

I ett av maskinrummen står Eric Bengtsson med en fläkt i famnen. Han har åtgärdat ett haveri i elapparaturen och nu ska fläkten monteras tillbaka på sin plats. Han är en av tre sjömän som arbetar som maskintekniker ombord.

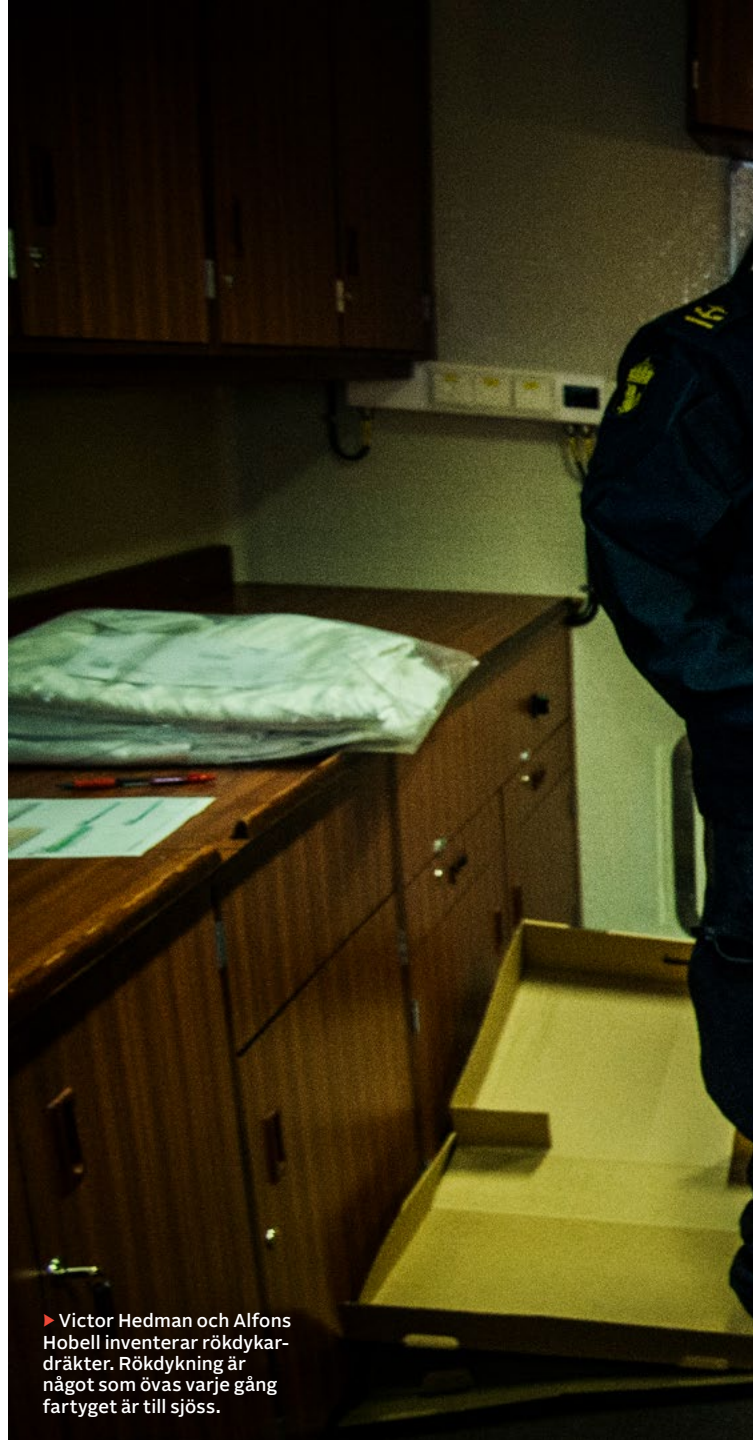
– Vi sköter allt som har med maskindelen att göra och är också fartygets elektriker. Vi får mer gjort vad gäller underhåll när vi ligger till kaj, så dessa dagar är välbehövliga, säger han.

FAKTA

Tredje sjöstridsflottiljen

Flottiljens uppdrag i framtid är att övervaka svenskt sjöterritorium och öva på sin krigsuppgift som är att försvara Sveriges territorium och svenska intressen. Förbandet hämtar också in underrättelser, röjer minor och skyddar havsområden, sjövägar och sjöfart.

Källa: Försvarmakten

▶ Victor Hedman och Alfons Hobell inventerar rökdykar-dräkter. Rökdykning är något som övas varje gång fartyget är till sjöss.

I eftermiddag ska han byta torkare på bryggans vindrutor, vilket inte är en helt okomplicerad åtgärd. För att komma åt rutorna behöver han nämligen använda en skylift.

– Vi har beställt en sådan från varvet. Förhoppningsvis kommer den efter lunch. Som tur är behöver vi inte byta torkare särskilt ofta, säger Eric Bengtsson, medan han fäster fläkten i ventilationstrumman.

...

HMS HÄRNÖSAND TILLHÖR 31:a korvettdivisionen på Tredje sjöstridsflottiljen i Karlskrona. I divisionen ingår ytterligare två korvetter, patrullfartygen HMS Stockholm och HMS Malmö samt en kustrobotenhet som är på väg att byggas upp igen.

Systerfartyget HMS Nyköping är denna dag ute och löser en sjöövervakningsuppgift. Den ökade militära aktiviteten i Östersjöområdet har pågått de senaste åren och marinen har i uppgift att övervaka vad som sker. Det görs dels genom radar och fasta sensorer i land och dels genom rörlig bevakning i form av fartyg till sjöss.

» **JAG TYCKER OM ATT VI FÅR GÖRA SÅ MÅNGA OLIKA SAKER. DET ÄR ETT VÄLDIGT VARIERANDE ARBETE.**

Alfons Hobell, sonaroperatör HMS Härnösand.

– Det hårda sjötrafikläget gör att vi är igång fullt ut redan i fredstid. Vi är snabba på att övergå från övning till insats. Besättningen som i dag genomför rent skepp är densamma som andra dagar bedriver sjöövervakning eller insats, säger kommandör Per Edling, flottiljchef på Tredje sjöstridsflottiljen.

Han har kommit ombord på HMS Härnösand och på en storbildsskärm i en av mässarna visar han nu en karta över sjötrafikläget i vårt

närområde. Östersjön och Västerhavet är spräckligt av en massa färgglada markörer. Varje markör är ett fartyg och färgerna motsvarar olika klassificering.

– Östersjön är ett av världens mest trafikerade hav med 4 000 dagliga fartygsrörelser på ytan. Övervakningsuppgiften pågår dygnet runt, året runt. Vi har ständigt fartyg till sjöss. Sjöstridsflottiljen och våra ytstridsfartyg spelar en stor roll i det arbetet, säger Per Edling.

I händelse av kris eller krig ska marinen klara av att hålla samtliga viktiga leder och hamnar öppna.

– Genom att vara till sjöss visar staten Sverige sin makt och att vi är intresserade av att skydda det som är vårt. Sverige är ett otroligt

► Per Edling är nöjd med marinens förmågebredd, men poängterar att den är grund – både vad gäller plattformar och bemanning.

» GENOM ATT VARA TILL SJÖSS VISAR STATEN SVERIGE SIN MAKT OCH ATT VI ÄR INTRESSERADE AV ATT SKYDDA DET SOM ÄR VÅRT.

Per Edling, flottiljchef på Tredje sjöstridsflottiljen.

→ importberoende land och 70 procent av vår import kommer sjövägen. I ett krigsläge kommer Östersjön att behöva fortsätta vara öppet för import, eftersom vi inte har beredskapslager längre. Störningar i sjöfarten skulle innebära stora påfrestningar på vårt samhälle, säger Per Edling.

Eftersom ytstridsfartygen är väl utrustade med sensorer är de en bra plattform för den mer fredstida uppgiften sjöövervakning, detta då fartygen med sin uthållighet och avancerade sensorsystem kan övervaka stora havsområden.

Korvetternas huvuduppgifter är därtill ytstrid, ubåtsjakt och begränsat luftförsvar. Det handlar bland annat om att inhämta underättelser och information om motståndaren, som till exempel var den befinner sig och vilka hotsystem den använder, och sedan mata in uppgifterna i fartygets lednings- och vapensystem. Detta görs för att följa

FAKTA

Visbykorvett

Visbykorvetterna byggdes på Kockumsvarvet i Karlskrona mellan 2000 och 2009. Deras uppgifter är ytstrid, ubåtsjakt, eskortering och minröjning. Fartygen tillhör Tredje och Fjärde sjöstridsflottiljen.

Källa: Försvarmakten

motståndaren och, om det skulle behövas, sättas in mot densamma.

Flottiljchefen berättar att han är nöjd med marinens förmågebredd, men poängterar att den är grund.

– Vi har ubåtar, ytfartyg och amfibieförband i världsklass. Vi övar på ett väldigt bra sätt och gör det mesta vi kan med det vi har. Men vår förmåga är grund, både vad gäller plattformar och bemanning. Sjöövervakningsuppgiften kräver mycket av fartyg och personal. Samtidigt ska divisionen öva för att ha kapacitet att möta en högteknologisk motståndare, säger Per Edling.

...

HMS HÄRNÖSAND SJÖSATTES 2004 och är av Visbyklass. Visbykorvetterna är marinens modernaste och mest avancerade ytstridsfartyg. De är konstruerade för att vara svåra att upptäcka och är byggda i kolfiberarmerat plastlaminat, vilket gör att de nästan blir osynliga på radar. Det drygt 70 meter långa skrovet består av stora ytor med noga uträknade vinklar.

– Vi är extremt nöjda med Visbysystemet. Fartygen är byggda och anpassade för Östersjön. Vi kan uppträda inne i skärgården och i nästa andetag mitt ute på Östersjön eller Västerhavet i tuffa förhållanden. Det är unikt med fartyget.

Orden kommer från kommandörkapten Bernt Andersson. Han är chef för 31:a korvettdivisionen och har tjänstgjort på samtliga fartyg som ingår i divisionen i olika befattningar. Senast var han fartygschef på HMS Karlstad.

Visbykorvetterna är marinens mest moderna fartyg – hur länge kommer de att hålla innan man behöver uppdatera dem?

– De är 20 år gamla och används väldigt flitigt. Vi nyttjar dem hela tiden. De är i behov av en uppdatering och det kommer att krävas en halvtidsmodifiering inom en femårsperiod för att vi ska kunna fortsätta köra dem på samma sätt som vi gör nu, säger han.

Det handlar bland annat om motorer som har nått sin livslängd om några år och då behöver en omsättning, förklarar Bernt Andersson. Även vissa vapensystem behöver ses över.

– Det märks att fartygen är gamla. Till vissa vapensystem finns det inte längre några reservdelar, där behövs det också en uppdatering. Vi försöker hålla liv i en 20-årig produkt. Det fungerar bra nu men inom några år kommer det att bli jättetufft och väldigt, väldigt dyrt.

SITUATIONEN MED RESERVDELAR kommer inte heller att bli bättre framgent, konstaterar Per Edling.

– Man har i dag nyttjat stora delar av reservdelsparken och reservdelarna tillverkas inte längre. Läget är ännu värre för fartygen som är äldre. Teknikerna som sliter för att hålla patrullfartygen Stockholm och Malmö i sjön gör ett otroligt arbete. Deras påhittighet övergår allt jag har stött på. Hade det inte varit för den tekniska personalens kompetens hade det inte gått så bra som det gör, säger han och fortsätter:

– Marinen har i dag en begränsad fartygspark. Det gör att vi sannolikt kan klara av att lösa en operation i ett geografiskt område, antingen Östersjön eller Västerhavet. Marinchefens idéer kring sex till åtta nya ytstridsfartyg för att komplettera dagens flotta är en klok numerär. Den skulle möjliggöra den här tvåsamheten, att verka både i Östersjön och på Västerhavet samtidigt. Dagens marin räcker inte till för att vara på båda ställena samtidigt.

”Flera materielsystem går på övertid och snart följer tyvärr många fler. Detta är marinens största utmaning och situationen kräver beslut för att inte numerären och vår förmåga ska nedgå ännu mer”.

Det var budskapet från marinchefen Jens Nykvist när han, tillsammans med flygvapenchefen Mats Helgesson och ställföreträdande arméchefen Fredrik Ståhlberg, intog scenen i Sälen

▲ Fartygets speciella konstruktion gör att Eric Bengtsson behöver använda skylift för nå torkarna på bryggans vindrutor.

▲ Fartygschefen
Gustav Reimfelt.

→ på Folk och Försvars rikskonferens i januari. Flottiljchefen Per Edling delar den bedömningen och berättar att materiellaget på flottiljen är ansträngt. Stödfartyg, minröjningsfartyg och patrullfartyg kommer att behöva omsättas de närmaste åren.

- Här krävs det substansiella tillskott och beslut här och nu för att de ska kunna leva vidare. Marinchefen har talat om att förmåge-

» FARTYGET ÄR BYGGT OCH ANPASSAT UTIFRÅN SMYGTEKNIKEN. HON ÄR NOGA UTVECKLAD FÖR ATT VARA SVÅR ATT UPPTÄCKA FÖR MOTSTÅNDARE.

Gustav Reimfelt, fartygschef HMS Härnösand.

glapp kommer uppstå under åren 2026 till 2030, och det kan jag verkligen understryka. Det är dessutom lång framkörningstid för modern krigsmateriel, säger han.

...

PÅ FARTYGETS LASTDÄCK hörs ljudet av vågskvalp tydligt in. Att det är så lyhört beror delvis på att fartygets skrov är byggt i kolfiber. Fartyget har omfattande smygegenskaper i flera dimensioner, förklarar fartygschefen kommandörkapten Gustav Reimfelt. Kolfiber avger till exempel ingen värmestrålning, till skillnad från stål som absorberar värme.

- Fartyget är byggt och anpassat utifrån smygtekniken. Hon är nog utvecklad för att

vara svår att upptäcka för motståndare, både via radar, värmestrålning eller hydroakustik, det vill säga ljud, säger Gustav Reimfelt.

Det är smygtekniken, internationellt benämnt stealth, som har gett fartyget dess karaktäristiska form. Allt som inte är bakom luckor reflekteras och ökar därmed fartygets radarsignatur, därför är fartygets utrustning inbyggd i skrovet eller bakom luckor. Relingen ute på helikopterdäck tas till exempel ner till sjöss när man vill minska signaturen än mer.

- Fartyget har låg radarsignatur. Hon syns, men på de krigsavstånd som vi pratar om, där kommer hon vara mycket svår att se för motståndarna. Ibland vill vi synas mer tydligt, då kan luckor vara öppna för att visa närvaro för andras radarsystem. Ibland vill vi synas sämre och då väljer vi att göra det, säger Gustav Reimfelt.

Fartygets avgaser kyls ner innan de skickas ut, för att ge en så liten värmesignatur som möjligt.

- Framdrivningen av fartyget sker antingen med dieselmotorer som är tysta i drift eller, vid tillfällen när hon behöver framföras väldigt snabbt, med gasturbiner. De sistnämnda är inte särskilt tysta, men när de används finns det inte heller behov av att vara tystgående, säger Gustav Reimfelt.

Smygdesignen har varit dimensionerande i utformningen av Visby-systemet, och vissa funktioner har fått anpassa sig efter detta, förklarar han. Det märks inte minst när man ska förtöja fartyget. Utsikten från

◀ Sapepudae parum
ejus et pre voluptate
bia num as magnate
eum et laut accum...

◀ Ett parti kortspel i sjömannens mäss. Från vänster: Alfons Hobell, Ida Lindeborg, Jim Johansson, Eric Bengtsson, Julius Persson och Victor Nord.

4 × Fokusområden för Tredje sjöstridsflottiljen 2019

- Ubåtsjakt, gemensam sjömålsstrid.
- Mineringsförmågan.
- Samverkan med utländska enheter (Finland, Tyskland, Danmark).
- Beredskap. Sedan årsskiftet står det två korvetterna HMS Nyköping och HMS Karlstad i ständig beredskap för två snabbinsatsstyrkor (NRF, Natos snabbinsatsstyrka, och JEF, som leds av Storbritannien).

Källa: Flottiljchef Per Edling

▲ Bernt Andersson har tjänstgjort ombord på samtliga av 31:a korvettdivisionens fartyg.

bryggans vindrutor är högst begränsad i närzonen vilket gör utmaningen att visuellt manövrera fartyget till kaj svårare än på traditionellt byggda fartyg.

...

HUVUDDALEN AV SJÖÖVERVAKNINGSUPPGIFTEN ligger i dag på patrullfartygen Stockholm och Malmö – tillsammans med korvetter och minröjningsfartyg från sjöstridsflottiljerna på Berga och i Karlskrona.

Blir sjöövervakningen begränsande för annan typ av verksamhet som ni skulle vilja genomföra på korvettdivisionen?

– Både ja och nej. Sjöövervakningen ger besättningarna tid att öva själva. Och övervakningen är inte enkom övervakning. Det går att kombinera med övningsverksamhet. Vad man kan missa lite är delaktigheten i den koordinerade sjöstriden med större förband som ju kräver fler övningsdeltagare, säger divisionschefen Bernt Andersson och tillägger:

– Det är nyttigt att genomföra ett antal sjöövervakningspass per år. Även om jag hade haft jättemånga patrullfartyg så hade jag velat att korvetterna roterade in och gjorde sjöövervakningspass. Det ger många positiva effekter för det enskilda fartygets träning och utveckling.

Med patrullfartygen HMS Stockholm och Malmö hade man en ambition att bemanna dem med dubbla besättningar. Detta för att kunna använda fartygen mer till sjöss, men samtidigt avlasta personalen.

Hur går rekryteringen till patrullfartygens dubbla besättningar?

– Det går långsamt. Det är tungt att växa när man är liten numerär och vi har ett behov av inflöde av personal som vi inte har lyckats realisera. Vi kommer inte att lyckas med rekryteringen innan 2021 åtminstone. Det är prognosen nu, säger Per Edling.

– Tilläggas bör att materiellåget för patrullfartygen också gör det bekymmersamt att öka takten med två besättningar. Även om vi hade haft personalen nu så är jag inte säker på att vi hade kunnat utnyttja fartygen fullt ut, säger Bernt Andersson.

...

PERSONALLÅGET PÅ FLOTTILJEN är ansträngt, i likhet med hur det ser ut på andra förband i Försvarsmakten. Trots att fartygen har runt 80 procents personaluppfyllnad så finns det ingen reservpool av personal, förklarar Bernt Andersson.

▲ Filip Augustsson, signalspaningsoperatör, i fartygets stridsledningscentral.

→ – Vår goda uppfyllnad ombord på fartygen sjunker ytterligare när folk är iväg på skolor, föräldraledighet eller går på tjänstledighet. Vi saknar personalvolymen på förbandet. Och eftersom vi alltid avdelar personer till skolor sliter det på personalen som är kvar, de får dra ett större lass när inte raderna är uppfyllda, säger Bernt Andersson.

HMS Härnösands grundbesättning är 43 personer, varav 36 platser är uppfyllda för tillfället.

– Vi har en del stolar tomma just nu. Bland bristkompetenserna är det tekniska officerare som sticker ut. Där har vi flera luckor. När hela divisionen ska genomföra övning får vi låna in besättningsmedlemmar från antingen flottiljledningen eller från korvettdivisionen på Berga, säger Bernt Andersson.

Vakansläget gör att personalen på divisionen i perioder går tungt, förklarar han. För att komma tillrätta med en del av problematiken införde divisionen för ett år sedan en rad åtgärder för att förbättra arbetsmiljön.

– Vi har lagt in längre arbetstid efter att

» VI ÄR EXTREMT NÖJDA MED VISBYSYSTEMET. FARTYGEN ÄR BYGGDA OCH ANPASSADE FÖR ÖSTERSJÖN.

Bernt Andersson, chef för 31:a korvettdivisionen.

besättningarna har varit till sjöss, för att de ska hinna med alla arbetsuppgifter innan de går på ledigt. Ledigheten är central för återhämtningen och den måste vara kvalitativ. Därför har vi infört så kallade "brusfria dagar" ibland när fartygen ligger stilla, dagar när fartygen själva kan styra verksamheten ombord utan inblandning från flottiljledningen, säger Bernt Andersson och tillägger:

– Som chef måste man hitta balans så att man inte överutnyttjar kraften hos personalen. Jag och fartygscheferna kände av att det blev ett ökat tryck på besättningsmedlemmarna i takt med att vi blev färre. Åtgärderna har fallit väl ut skulle jag säga och personalen verkar nöjda hittills.

...

EN DOFT AV stekt lök sprider sig utanför byssan. Därinne står kocken Sean Wibbels och lagar potatiskaka till kvällen. Flottiljchefen ska näm-

▲ De flesta i besättningen har dubbla roller. Sean Wibbels är förutom kock också sjukvårdare ombord.

ligen ha middag ombord, och Sean lagar därför en något finare kvällsmeny till sällskapet som ska komma.

– Det blir råbiff till förrätt och till varmrätt blir det lamm, potatiskaka och rödvinssky, säger han och rör om i den fräsande stekpannan.

På bänken bredvid honom ligger potatisen färdigskalad och skivad i väntan på ytterligare åtgärder. Förutom middagen som ska lagas handlar Sean Wibbels arbetsdag mycket om förberedelser inför den tre veckor långa övningen som drar igång veckan därpå.

– Jag har inventerat vad som finns i skafferiet och i frysen och beställt de matvaror som vi kommer att behöva. Det är mycket att tänka på när matschema för flera veckor ska planeras, säger han.

Det rör sig om en funktionsövning inom ytstrid, där samtliga av marinens ytstridsresurser kommer att delta. Marinchefen fattade med kort varsel beslut om att flytta övningen till Västkusten, där några av Sveriges viktigaste hamnar finns, för att testa förmågan hos de marina enheterna att lösa krigsuppgifter på Västkusten.

...

IMAJ LÄGGER försvarsberedningen fram sin slutrapport. Den utgör ett viktigt underlag inför nästa försvarsbeslutsperiod som omfattar åren 2021–2025.

Hur går dina tankar inför försvarsberedningens rapport?

– Jag hoppas att det finns med halvtidsmodifieringar och nyanskaffning i beredningens rapport. Om det inte tillförs fartyg kommer det att bli förmågetapp under några år och svårt för oss att bibehålla balans, säger Per Edling.

Han pekar med handen mot skärmen på väggen, där bilden på sjötrafikläget i Östersjön och Västerhavet fortfarande projiceras – men nu också med pilar vid inloppen. Edling förklarar att pilarna har ändrat riktning sedan kalla kriget. Då var inloppen till Östersjön en väg ut för Warszawapakten till Atlanten, i dag är det en pil in för Nato som kommer in via Östersjöinloppen för att skydda länderna i Baltikum.

– Det finns ett antal tecken på att säkerhetsläget försämrats. Både Nato men framförallt Ryssland uppträder allt mer aktivt i vårt närområde. Vi ligger väl inom vapenräckvidd från Kaliningrad. Jag uppfattar att det mulnar vid horisonten. Det gör att vi måste kunna hålla två tankar i huvudet samtidigt. Vi måste lösa uppgifter inom ramen för sjöövervakning – samtidigt som vi förbereder oss för att kunna hantera ett svårt läge.

HUR KOMMER NÄSTA GENERATIONS YTSTRIDS-FARTYG SE UT?

Per Edling

Per Edling, flottiljchef på Tredje sjöstridsflottiljen:

» Om flottan får bestämma är det ungefär som en Visbykorvett och allt som är bra. Man har också tagit bort det som är mindre bra, som att systemet

är väldigt energikrävande. Nästa generations fartyg är också aningen större och de har luftvärnsrobot från början."

Bernt Andersson

Bernt Andersson, divisionschef på 31:a korvettdivisionen:

» Vi som jobbar i systemen ser väldigt bra hur fartygen funkar och vad de kan leverera, och de är verkligen enastående plattformar. Det

vi vill ha är en förädling av det vi har här och nu. Det är små justeringar, med undantag för luftvärnsroboten då, som vi hade velat haft redan nu. Med den förmågan kan vi skydda oss, andra fartyg eller en stadskärna."

Gustav Reimfelt

Gustav Reimfelt, fartygschef på HMS Härnösand:

» Vi ser framför oss små justeringar i nästa generations fartyg. Det finns små saker att förbättra, som uthålligheten till exempel. Vi skulle vilja kunna

ha högre marschfart under längre perioder och då förbruka så lite bränsle som möjligt."

◀ De första korvetterna i Visbyserien levererades till Försvarsmakten år 2000.

Läs mer om marinens utmaningar i en intervju med marinchefen Jens Nykvist.

JENS NYKVIST OM MARINENS STÖRSTA UTMANING:

»Det finns ett stort materielbehov som vi har skjutit framför oss«

TEXT: Josefine Owetz

Materielsystem som går på övertid, behov av ersättare till de äldre korvetterna och nyanskaffning av ytterligare sex till åtta ytstridsfartyg. Marinchefen Jens Nykvist har den senaste tiden varit tydlig i sitt budskap: förmågeglapp uppstår om inte beslut om framtidens marin fattas i närtid.

Min och marinens största utmaning ligger i perioden 2026 till 2030 där vi har en hel del materiel som når sin tekniska livslängd. Det finns ett stort materielbehov som vi har skjutit framför oss under många år och snart når vi den period när fartygen och materielsystem behöver omsättas. Det handlar främst om ersättare till de äldre korvetterna, patrullfartygen, stridsbåtarna och nya typer av stödfartyg. Men det omfattar även viktiga delsystem som till exempel sensorer, vapen och ledningssystem. Vi behöver beslut om vidmakthållande och nyanskaffning här och nu för en bibehållen och ökad operativ förmåga. Det är därför ett stort intresse från min sida inför försvarsberedningens rapport senare i vår och vad som kommer att ingå i den, säger Jens Nykvist.

Vilka fartyg är det som behöver ersättas?

– Korvetterna HMS Gävle och HMS Sundsvall uppnår teknisk livslängd under den perioden. Sedan har vi våra trojänare, patrullfartygen HMS Stockholm och HMS Malmö, som vi också behöver ersätta. De större stödfartygen HMS Carlskrona och HMS Trossö uppnår också sin tekniska livslängd runt 2025. Kostersystemet, Visbysystemet samt amfibiesystemet behöver också modifieras och uppdateras under perioden. Det är alltså ganska mycket materiel som det ligger ett omsättningsbehov på. Och då handlar det bara om att vidmakthålla det vi har nu och den operativa effekt som är i dag, därutöver ser jag också gärna att marinen får en utökad numerär framöver för att kunna verka uthålligt utmed en större del

Foto: Försvarsmakten

▲ Marinchef konteramiral Jens Nykvist.

»JAG VILL ATT VI NYTTJAR ALLA VÅRA KUNSKAPER FRÅN VISBY-SYSTEMET.

av Sveriges kust än i dag.

Är det möjligt att verka med fartygen trots att de når sin tekniska livslängd?

– Ett fartyg har många olika system och förmågor, och man kan välja att nedgradera vissa av dem. Det gjorde vi till exempel med HMS Stockholm och HMS Malmö när de gick från att vara korvetter och istället blev patrullfartyg. Men det handlar i sådana fall om att ta bort delsystem och det innebär begränsningar i den operativa effekten. Vissa delsystem har med fartygens sjövärdighet att göra och när

de når sin tekniska livslängd kan inte fartygen gå till sjöss. Jag vill att vi ska ha kvalificerade och operativt relevanta resurser på ytan och då ser jag framför mig ytstridsfartyg, eftersom de bygger krigsavhållande effekt med sin närvaro. Nyckeln är här deras förmåga till uthållig verkan i tre dimensioner samtidigt: på ytan, under ytan och i luften.

Du har uttryckt ett behov av ytterligare sex till åtta ytstridsfartyg. Vilka funktioner och förmågor ser du framför dig att nästa generations ytstridsfartyg ska ha?

– Jag vill att vi nyttjar alla våra kunskaper från Visby-systemet. Hon är ett fantastiskt fartyg och det är dumt att lämna ett vinnande koncept. Vi är otroligt duktiga på stealth-förmåga, alltså smygteknologin, och har lagt mycket tid och kraft på den kunskapen. Detta ska vi förstås ta med oss in i nästa generation. Visbykorvetterna är våra modernaste fartyg men de är faktiskt 20 år gamla och i mitten av 2020-talet behöver de halvtidsmodifieras. Jag tycker att vi ska göra på samma sätt som vi gör med ubåtarna i dag, det vill säga att vi vid modifieringen köper in likadana delsystem som de vi sedan använder på nästa generations fartyg. Det blir många vinster och synergieffekter av det.

Finns det halvtidsmodifieringar inplanerade för Visbykorvetterna?

– Ja, halvtidsmodifiering är inplanerad i perioden. När vi gör halvtidsmodifieringen vill jag få in områdesluftförsvar på Visby och jag vill att nästa generation ytstridsfartyg har detsamma inmonterat från start. Visby skulle egentligen ha haft luftförsvarsförmåga från början, men den ströks av budgetskäl. Luftförsvarssystem som täcker ett område kan tillföras och installeras på fartygen i dag. Men det finns ingen beställning på det än.

Har det gjorts studier på vilka behov marinen har i framtiden, och då särskilt kopplat mot ytstridsfartyg?

– Ja, det finns ett antal sådana. Vi har bland annat Försvarsmaktens perspektivstudie, som visade på behov av många fler ytstridsfartyg. Det ligger också i planen framöver att vi ska inleda en produktdefinitionsfas för nästa gene-

rations ytstridsfartyg. I en sådan fas ser man vilka förmågor som behövs, hur behoven ser ut och vad som behöver utvecklas. Min tanke är att vi ska nyttja mycket av de kunskaperna som redan finns, dels för att hålla nere kostnaderna, men främst för att spara tid.

När ska ni börja med förstudien?

– Min förhoppning är att den ska påbörjas i närtid. Jag avvaktar ett slutgiltigt beslut om det från min högre chef. Vi har tittat på det här innan också och gjort en hel del arbete redan. Det viktigaste just nu är att utveckling av nästa generations ytstridsfartyg står med i nästa försvarspolitiska inriktning.

Hur begränsande är sjukorvettsflottan för att lösa marinens uppgifter?

– Det handlar hela tiden om prioriteringar, var vi vill uppträda och hur. Det är viktigt att vi kan vara uthålligt närvarande därute och med endast sju korvetter ska vi täcka 2700 kilometer kust. Det säger sig självt, då handlar det om prioriteringar om var man vill verka någonstans. Vi kan inte vara överallt. Vi behöver öka antalet ytstridsfartyg för att kunna uppträda runt större delar av Sveriges kust, inte minst på Västkusten.

Försvarsmaktens perspektivstudie talar om 24 ytstridsfartyg – varför sätter du inte ribban högre?

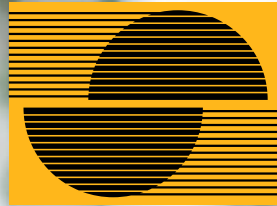
– Det handlar om att sex till åtta fartyg är det jag bedömer är rimligt vad gäller rekrytering till besättningar och tid för att bygga materiel. Det är en rimlig ansats att gå emot initialt. Sedan ser ju jag förstås gärna att man skulle fortsätta med ytterligare fartyg.

Försvarsberedningens rapport läggs fram i maj och utgör ett viktigt underlag inför nästa försvarsbeslut 2020 – hur orolig är du inför rapporten?

– Orolig och orolig. Jag försöker vara tydlig och påtala vad som sker om det inte kommer ersättare eller utvecklas nya fartyg inom marinen, och hur jag ser att det kommer påverka vårt försvar av Sverige. Jag hoppas att beredningen har förstått läget och väljer att göra åtgärder för det. Inför deras rapport har jag jobbat för att öka förståelsen och kunskapen för marinens uppgifter, hur mycket som faktiskt rör sig ute på havet och att det krävs en större numerär för att kunna vara krigsavhållande med trovärdighet utmed hela kusten. Men ytterst handlar det om att bygga förmågan att vinna i strid.

Om inte beslut kommer i närtid – vilka blir konsekvenserna?

– Konsekvensen blir att man skjuter behoven framåt. Fartygen blir äldre och det kommer att uppstå ett förmågetapp om vi inte får ersättare för den gamla materielen. Vi kan försöka hålla fartygen vid liv så länge som möjligt, men allt har en begränsning. Det är svårt att hitta reservdelar till de äldre fartygen och man når också en brytgräns för hur mycket det är rimligt att betala för något gammalt istället för att köpa något nytt.

CLP
SYSTEM AB

VAPENVÅRD

BREAK FREE®

RENGÖR

SMÖRJER

SKYDDAR

At your service!

CLP System AB
Ritarslingan 5
S-187 66 Täby

Telefon: 08 - 732 44 05
E-mail: info@clp.se
Internet: www.clp.se

Fördjupning: Flygstridsledarbristen

TEXT: Josefine Owetz & Linda Sundgren
FOTO: Försvarmakten

flyg

▲ Åren 2013 till 2017 antogs 17 personer till flygstridsledarutbildningen. Av dessa är bara fem kvar som flygstridsledare i dag.

Tomma rader påverkar säkerheten

Det är svårt att rekrytera flygstridsledare. För att försöka fylla årets utbildningsplatser testade Flygstaben ett nytt grepp: ett brev från flygvapenchefen till 300 värnpliktiga med en uppmaning om att bli flygstridsledare. Och rekryteringskampanjen verkar ha fallit väl ut.

» **D**u får detta brev eftersom du vid mönstringen fick mycket bra resultat. Du uppfyller dels kraven för att genomföra officersutbildning och dels har du presterat mycket bra på vissa deltester som är viktiga för att ha goda möjligheter att klara de specialtester som gäller för flygstridsledare.»

I SLUTET AV januari fick några hundra av de ineliggande värnpliktiga ett brev från flygvapenchefen Mats Helgesson – med en uppmaning om att söka utbildning och anställning som flygstridsledare. Kampanjen var ett led i att öka ansökningarna till årets utbildning.

– Flygvapenchefen skickade ut brevet till rekryter inom samtliga försvarsgrenar. Det blev lite ståhej ute på förbanden, men vi frågade varje försvarsgrenschef om lov innan vi kontaktade deras rekryter, säger överstelöjtnant Magnus Tillby, central chef för stridsledning och luftbevakning på Flygstaben.

Det är första gången som Flygstaben genom-

Magnus Tillby

för en riktad rekryteringskampanj på detta sätt. Men åtgärder var tvungna att vidtas när det i januari stod klart att det bara var en elev som var antagen till årets flygstridsledarutbildning. Sista datumet för att söka till utbildningen var den 31 januari och trots den korta ansökningsperioden fick brevutskicket god respons.

– Vi har fått ett bra gehör från brevmottagarna, vilket är väldigt roligt. Brevet följdes även upp av samtal från anställda på Strilbataljonen, som i princip ringde upp samtliga som fick brevet. Runt 60 personer anmälde sitt intresse och av dessa är det nu fem stycken som har klarat antagningstesterna och kommer att påbörja utbildningen i vår som det ser ut nu. Tillsammans med den som redan var antagen innebär det att vi har sex elever. Det är ett bättre elevantal än vad vi har haft på länge, säger Magnus Tillby.

FÖR DEN SOM nu blir antagen innebär det att man går en kortare flygstridsledarkurs i vår, och direkt efter muck blir man anställd och fortsätter utbildningen till flygstridsledare i höst. Kursen är klar i december i år. Därefter följer ett halvårs praktik samt en specialistofficersutbildning på fem månader. Efter detta anställs man som specialistofficer och flygstridsledare i flygvapnet.

– Det vi har tänkt göra är rätt oortodoxt och vi har fått skapa en utbildning som inte finns. Att man som värnpliktig går en flygstridsledarkurs på detta vis, det är historiskt. Förut har man endast gjort det som en del av sin utbildning till officer eller specialistofficer, säger han.

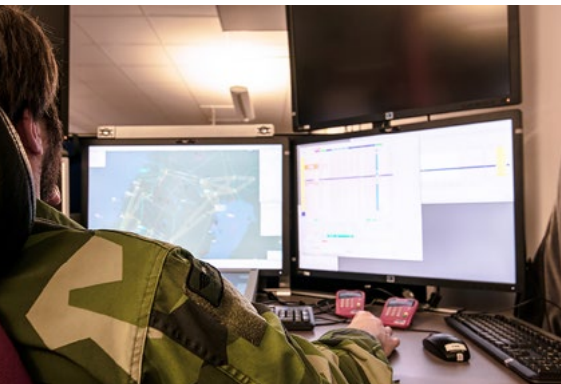
Men även om årets utbildning verkar fylla platserna så räcker det inte för att täcka behovet av flygstridsledare, berättar Tillby. De senaste åren har nämligen elevkullarna på flygstridsledarutbildningen minskat. Under åren 2013 till 2017 antogs totalt 17 personer till utbildningen, av dessa är bara fem kvar som aktiva flygstridsledare. Anledningen till bortfallet beror dels på avskiljningar under utbildningen, när elever inte klarat vissa obligatoriska moment, och

» **ATT MAN SOM VÄRNPLIKTIG GÅR EN FLYGSTRIDSLEDARKURS PÅ DETTA VIS, DET ÄR HISTORISKT.**

Magnus Tillby, chef för stridsledning och luftbevakning

→ dels på medicinska skäl, när man senare efter utcheckning inte har klarat de årliga hälsotesterna. Och att man har sökt andra utbildningar inom och utanför försvarsmakten eller sökt civila jobb efter utbildningen.

– Vi har haft otur de senaste åren med avgångar. En del avhopp beror dock på att man har gått vidare och sökt utbildningen till flygförare istället. Våra tester och pilottesterna är väldigt lika i många fall och vissa individer som provar att söka till pilot istället klarar ofta det också eftersom våra krav stämmer överens till stor del. Testar vi då rätt saker eller behöver vi förändra vissa tester? Det ska vi se över framöver, säger Magnus Tillby.

PRODUKTIONSSTABENS FLYGAVDELNING FICK förra våren i uppgift att presentera förslag på hur personalförsörjningen av flygstridsledare ska lösas långsiktigt. En annan åtgärd som Flygstaben ska se över är möjligheten att återinföra värnpliktsbefattningar på Strilkompanierna.

– Vi tog bort värnpliktsbefattningarna när datorer tog över allt fler av uppgifterna som de värnpliktiga skötte. Det var en väldigt viktig rekryteringsgrund som vi har tappat. Därför tittar vi nu om det är möjligt att införa några befattningar för värnpliktiga framöver, dels som rekryteringsgrund men också som ett led i ett starkare försvar där vi nu åter behöver befattningar som är lämpliga att bemannas med värnpliktiga säger Magnus Tillby.

FAKTA

Flygstridsledartesterna

Flygstridsledartesterna består av olika testmoment vid dator där bland annat spatial förmåga, stresstolerans, simultankapacitet och koordinationsförmåga testas. Därefter följer intervju med psykolog samt professionsintervju med en flygstidsledare.

Källa: Försvarsmakten

Flygvapenchefen generalmajor Mats Helgesson om kampanjen:

”Att jag skrev ett brev till inläggande soldater var ett sätt att göra dem uppmärksamma på att det finns många intressanta och bra yrken i Försvarsmakten. Långsiktigt är detta dock inte normalmetoden utan vi kommer sprida kunskap om yrket flygstridsledare genom bland annat yrkesinformation till värnpliktiga och normala kanaler. Med en ökad volym pliktsoldater kommer vi få bättre förutsättningar att rekrytera. Jag utesluter dock inte att vi hittar nya okonventionella lösningar även i framtiden. En del av våra yrken i flygvapnet är tämligen okända för allmänheten och det är ett problem, samtidigt är det yrken som innefattar teknik, ledarskap, utvecklingsmöjligheter och insyn i unika miljöer och som jag vet skulle locka många om man bara visste att yrket fanns. Vår nya organisation med en samlad flygstab kommer ge oss bättre förutsättningar att leda och styra vår rekrytering”

◀ Flygvapenchefen
Mats Helgesson.
Foto: Försvarsmakten

» En tvåa är oacceptabelt «

Bristen på flygstridsledare har fått påverkan för flygsäkerheten. Även flygverksamheten får följder, där bland annat divisionernas krigsduglighet och provflygningar med Jas 39 E påverkas.

Enligt den analys och åtgärdsplan av flygstridsledarbristen som Prod flyg presenterade i oktober förra året, konstateras att flygsäkerheten har påverkats markant. Den har varit så låg som en tvåa på en femgradig skala. Nu har man lyft till en trea, men målet är en fyra.

– De här siffrorna är kvalitativa och en samlad bedömning av flera inblandade befattningshavare. En tvåa är oacceptabelt. En trea är okej att ligga på ett tag, på väg mot en fyra, säger chefen för 161:a strilbataljonen, Håkan Leijonqvist, som tillträdde tjänsten vid årsskiftet.

Bakom siffrorna döljer sig en omfattande brist på flygstridsledare. Organisationen har varit underbemannad i flera år och i takt med att divisionernas efterfrågan på flygtid ökar och övningarna blir mer komplexa och krävande har personalförbristen blivit alltmer påtaglig.

– Läget är allvarligt eftersom vi förra året bara kunde leverera 75 procent av Försvarsmaktens behov och prognosen för i år ser ungefär likadan ut. Det här påverkar krigsdugligheten hos våra divisioner och kan leda till att vi exempelvis inte kan bistå Saab i deras materielutveckling med exempelvis Jas 39 E eller att piloter inte kan utbildas i den utsträckning som skulle behövas, säger Håkan Leijonqvist.

DEN LÅNGSIKTIGA PROGNOSEN för flygstridsledarorganisationen visar på en stadigt vikande trend. Medelåldern bland flygstridsledarna är hög. Mellan en och tre nya individer utbildas årligen medan det faktiska behovet är sex till åtta personer. Håkan Leijonqvist säger att han räknar med att få leva med ett personalunderskott i många år framöver och att det är något som måste hanteras i planering och åtaganden.

– Vi kommer inte att kunna göra allt och därför måste vi prioritera bland uppgifterna.

FÖR ATT LÖSA de dagliga uppgifterna med bibehållen flygsäkerhet och skapa en långsiktigt hållbar arbetsmiljö, vill Håkan Leijonqvist se vissa förändringar. En sådan är att lyfta ansvaret för flygsäkerheten till bataljonschefsnivå.

– I dag ligger ansvaret för flygsäkerheten på en senior flygstridsledartjänst i utkanten av bataljonsledningen och den individen har gjort ett utmärkt arbete. Men för att upprätthålla flygsäkerheten krävs resursbalansering och det ansvaret anser jag bör ligga på central nivå. Jag kommer att lämna in en ansökan hos Flygstaben om en sådan förändring och om den bifalls får jag ansvaret för såväl ekonomin som arbetsmiljön och flygsäkerheten, säger Håkan Leijonqvist och fortsätter.

– Sedan jag tillträdde min nuvarande tjänst har jag åkt runt i landet och träffat alla flygstridsledares chefer och en hel del flygstridsledare och varit tydlig med att de inte ska göra mer än de orkar med. Viljan att underlätta för divisionerna är stark inom hela Strilbataljonen och man vill ställa upp. Jag har själv jobbat som flygstridsledare i många år och vet hur svårt det kan vara när man vet att om jag säger nej, får de inte flyga.

FÖR ATT VÄNDA den negativa trenden med ett vikande antal flygstridsledare behövs flera åtgärder, tror bataljonschefen. Dels måste rekryteringen av nya elever till utbildningen öka för att trygga återväxten inom kåren. Dels behövs ett engagemang för att inte tappa de flygstridsledare som redan finns.

– Nu ägnar vi oss åt aktiv personalplanering. Vi visar vilka utvecklingsmöjligheter som finns och individerna får beskriva var de vill befinna sig om fem eller tio år. Jag tror att folk mår bra av att kunna påverka sitt eget yrkesliv, säger Håkan Leijonqvist.

Vilket spår man går in i beror på bakgrund och utbildning.

– Specialistofficerarna ska utvecklas genom olika befattningar i flygstridsledartjänsten. För officerarna handlar det om att kombinera sina kunskaper som flygstridsledare i rollen som chef och bli en del i ledningen av luftstridsförmågan.

FÖR FLYGSTRIDSLEDARE FINNS även en civil arbetsmarknad som kan konkurrera om personalen. Håkan Leijonqvist tror inte att det är

Håkan Leijonqvist.

» VAD VI SKA GÖRA ÄR YTTERST EN FRÅGA FÖR FLYGSTABEN ATT BESLUTA OM.

Håkan Leijonqvist, chef för 161 strilbataljonen.

realistiskt att Försvarsmakten skulle kunna konkurrera lönemässigt med civila aktörer. Däremot hoppas han kunna attrahera flygstridsledare med intressanta arbetsuppgifter.

– Det vi kan erbjuda är ett utmanande arbete och goda möjligheter att utvecklas. Vi ska också se till att ha en bra arbetsmiljö som gör att folk vill och orkar arbeta kvar hos oss under många år.

PERSONALBRISTEN FÅR DAGLIGA KONSEKVENSER

Det ansträngda personalläget gör att flygstridsledningen tvingas säga nej till övningar och flygplan blir stående på marken varje dag.

● Figge Jönsson började som flygstridsledare 1985. Han säger att personalläget alltid varit ansträngt, men att det förvärrats de senaste tio åren. På hans enhet i Hästveda har de 30-procentiga vakanser, trots att två reservofficerare som fortsatt att jobba efter pension.

– Vi har en medelålder på 46 till 47 år och med den åldersstrukturen skulle vi behöva vara 50 procent fler. Men de senaste åren har det bara utbildats någon enstaka flygstridsledare om året, säger Figge Jönsson.

Figge Jönsson

PERSONALBRISTEN FÅR dagliga konsekvenser för verksamheten. Flygdivisionerna kan inte öva i den utsträckning de skulle behöva och Figge Jönsson berättar att flygplan blir ståendes på marken i stort sett varje dag därför att det saknas flygstridsledare.

– Läget är mycket allvarligt. Flygdivisionerna kan inte flyga så mycket som de skulle vilja och inte genomföra flygpass av den kvaliteten som de skulle önska. De flyger hellre med fler än färre plan för att få ihop så mycket flygtid som möjligt istället för att slipa på detaljer, säger Figge Jönsson.

Flygstridsledarbristen påverkar dock inte säkerheten, anser han.

– Nej, genom att vi väljer att ställa plan när vi inte har tillräckligt med folk upprätthåller vi flygsäkerheten.

De senaste årens nedgång i antalet flygstridsledare började när värnplikten lades i malpåse 2009. Att plikten nu återinförs kommer däremot inte att lösa rekryteringsproblemen, tror Figge Jönsson.

– De uppgifter som de värnpliktiga hade hos oss förut har ersatts av teknik och datorer så de kommer ändå inte att komma i närheten av det vi gör.

ETT ANNAT BEKYMMER i sammanhanget är att flera yngre flygstridsledare väljer att sluta.

– Det har varit ett kraftfullt avhopp i Stockholmsområdet, säger Figge Jönsson. Vad jag har hört beror det framför allt på tre

saker: lönen, stress och dåliga utvecklingsmöjligheter. Jag upplever inte att Försvarsmakten har gjort något för att stoppa avhoppet, de talar bara om nyrekrytering.

IDET ANSTRÄNGDA personalläget som råder är Figge Jönsson tveksam till att så mycket tid läggs på deltagande i internationella övningar.

– Årets stora internationella flygövning, Ace, pågår under två och en halv vecka. Då går alla flygstridsledare

i hela landet åt för att kunna delta och vi kan inte göra någonting annat utöver det än att upprätthålla vår incidentberedskap. Visst ingår det i vårt uppdrag att stödja internationella insatser men det tar väldigt mycket resurser; inte bara under själva övningen utan också under planeringsfasen, säger Figge Jönsson.

» JAG UPPLIVER INTE ATT FÖRSVARSMAKTEN HAR GJORT NÅGOT FÖR ATT STOPPA AVHOPPEN. «

Från heroiska befälhavare till professionella ledningskollektiv

Militär ledning utsätts för närvarande för ingående offentlig granskning, man kan till och med påstå att den befinner sig i kris. Besvikelser och motgångar i både Irak- och Afghanistankonflikterna har lett till skarpa offentliga ifrågasättanden av militära ledningsmisslyckanden. Kritiken är omfattande, men flera bedömare har förbisett omständigheter som är centrala om man skall kunna dra korrekta slutsatser.

En ny militär ledningspraktik har framvuxit under 2000-talet och ersatt 1900-talets individualiserade, heroiska ledningspraktik. De huvudsakliga drivkrafterna bakom denna utveckling är 1) förändrade typuppgifter respektive 2) förändrade organisatoriska förhållanden. När både den militära organisationen och dess uppdrag förändras, så framtvings förändring även av den militära ledningsprocessen. För att utvärdera och/eller kritisera nutida militär ledning, behöver man förstå hur den skiljer sig från sin föregångare.

1900-talets militära operationer var i huvudsak relativt okomplicerade och med snabbhet som central faktor. Högre befälhavare fattade i regel själva beslut. Besluts- och ledningsprocessen var individuell, ibland med heroiska drag. 2000-talets generaler har haft att hantera mycket krävande operativa och organisatoriska förhållanden. Krigets karaktär, liksom den militära organisationen, har förändrats dramatiskt. Nutida generaler

utkämpar således inte samma sorts krig som deras 1900-talsföregångare gjorde. Istället leder dagens befälhavare mindre, mer professionella respektive specialiserade, integrerade och globaliserade förband. Dessa omständigheter gör att även militär ledning har genomgått stora förändringar. Generaler har tvingats att förändra sättet att fatta beslut, att implementera beslut samt att leda operationer.

KRIG OCH KONFLIKTER har förändrats på avgörande sätt under de senaste tre decennierna. Under 1900-talet, fram till slutet av det kalla kriget, var de militära operationerna visserligen stora men okomplicerade jämfört med dagens. Även intensiva och våldsamma strider utkämpades huvudsakligen längs begränsade frontavsnitt mellan likartade militära enheter. Den dåtida krigföringens grundenhet var divisionen med cirka 20 000 soldater. På Västfronten under första världskriget tilldelades en division ett frontavsnitt på högst tre kilometer och ofta

mindre, ibland under två kilometer. Integration av flygunderstöd förekom sällan i divisionens strid och inga hänsyn till aspekter som informationskrigföring, cyberkrigföring eller politiska överväganden behövde tas. Snabbhet parad med beslutsamhet var avgörande, inte en subtil, komplicerad synkronisering av olika resursslåg. Följaktligen kunde enskilda befälhavare, stödda av små staber, utöva enhetsbefäl för att utforma och leda militära operationer - ledningen utövades av en individ. Dåtidens förhållanden skapade en rad kända hjältegeneraler som inte bara fattade praktiskt taget alla avgörande beslut själva, utan även kunde leda personligen vid fronten: Erwin Rommel, Matt Ridgway, James Gavin och Bernard Montgomery.

NUTIDENS OPERATIONER ÄR radikalt annorlunda. Krigens karaktär har förändrats, vilket blir uppenbart på divisionsnivån. Nutidens divisioner strider inte längs små sammanhängande frontavsnitt. Som invasionen av Irak 2003 visade (och de efterföljande stabiliseringsoperationerna än tydligare) är nutidens divisioner utspridda över mycket större geografiska områden. Den amerikanska första marinkårsdivisionen vid invasionen angreps av fiendestyrkor längs hela sin 145 kilometer långa marsch-

gruppering på sin väg mot Bagdad. Huvuddelen av striderna utkämpades i stadsmiljö. Divisionens verksamhet har blivit långt mer mångfacetterad, inklusive integration av olika gemensamma och multinationella element. Ledningsarbetets omfattning har därför ökat i en svindlande omfattning och det såväl geografiskt som tidsmässigt och funktionsmäs-

» **UNDER 1900-TALET, FRAM TILL SLUTET AV DET KALLA KRIGET, VAR DE MILITÄRA OPERATIONERNA VISSERLIGEN STORA MEN OKOMPLICERADE JÄMFÖRT MED DAGENS.** «

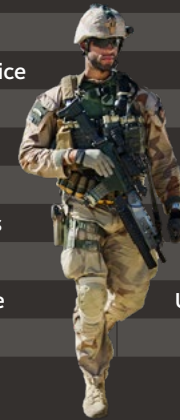

Den brittiske fältherren Bernard Montgomery.

KRIGSTERMER DÅ OCH NU

➔ Begreppen som används i dagens konflikter jämfört med tidigare krigsföring visar hur komplexiteten i militära operationer har ökat.

1900-TALET	2000-TALET
Scale	Scope
Conventional	Hybrid
Homogeneous	Heterogeneous
Fronts	Battlespace
Field	Urban
Mass	Precision
Single service	Joint
National	Multinational
Alliance	Coalition
Citizen	Professional
Operations	Campaigns
Military	Inter-agency
Intelligence	Understanding
News	Information

sigt. Informationsoperationer, cyber- respektive elektroniska insatser måste alla synkroniseras med väpnade operationer. De militära uppdragen är därtill politiskt känsliga varför även småskalig våldsanvändning måste ske med precision och i rimliga proportioner.

FÖR ATT HANTERA den nya tidens koordinationsbehov har generaler tvingats att delegera beslutsrätt till sina underordnade. Det sker genom att bilda ledningskollektiv som förenas kring en gemensam förståelse av uppgiften. Idag delar högre chef sitt beslutsmandat med sina ställföreträdare, underlydande och stabsmedlemmar på ett sätt som i realiteten skapar kollektiva ledningsfunktioner som använder inövade professionella ledningspraktiker.

Medan högre ledning förvisso alltid, och med nödvändighet, har haft inslag av samarbete har 2000-talets militära ledning kollektiviserats i en utsträckning som sällan, eller aldrig, tidigare skådats. Militärt beslutsfattande har blivit en i grunden kollektiv yrkespraktik. Eftersom befälhavare nu behöver fatta många fler beslut om en lång rad olika

aspekter utsträckta både under längre tid och över större geografiska ytor behöver de hjälp från både staber och underlydande. Eftersom antalet beslutspunkter har ökat har det blivit nödvändigt att öka beslutsfattarkapaciteten i förbanden och dessutom integrera chefer över förbandsgränser. Eftersom beslut på alla nivåer kan beröra så många olika element måste de anpassas, koordineras och synkroniseras. Lokala initiativ är av fortsatt stor vikt, men till skillnad från 1900-talet behöver de i större utsträckning planeras, förutses och koordineras. Professionella militära ledningsteam har utvecklats och dessa ersätter den förutvarande individualistiska, mer instinktiva militära ledningen. Sammansvetsade ledningskollektiv med befälhavare, ställföreträdare, underlydande och stabsmedlemmar har börjat att hantera nutidens komplexa, mångfacetterade operationer.

DET FRAMFÖRS FÖRVISSO tydliga farhågor kring dessa nya, kollektiva ledningsformer. Vissa hävdar att de senare fråntar befälhavaren både auktoritet och ansvar, och förminskar beslutsfattande till en byråkratisk konsen-

susprocedur. Andra framhåller att den nya ledningen är alltför tungrodd och långsam. Dessa invändningar till trots är den nya ledningsmodellen de facto beprövad i både Irak och Afghanistan samt noggrant testad i större arméövningar. Modellen har förvisso nackdelar, men det verkar inte finnas något alternativt sätt att samordna den långa rad av militära och icke-militära, kinetiska och icke-kinetiska aktiviteter som nu utgör moderna operationers centrala komponenter. På gott och ont kommer västvärldens militärmakter att utkämpa nästa krig med professionella ledningskollektiv, snarare än med heroiska generaler, i ledningen.

ANTHONY KING

Professor i War Studies vid Department of Politics and International Studies på universitetet i Warwick, England.

Analysen är en sammanfattning av hans senaste bok *Command: The Twentyfirst Century General* som kom i februari.

Oversättning: Karl Ydén

Redaktör: Linda Sundgren

Reportage:
FM:s huvudskyddsombud

TEXT: Anna Hjorth
FOTO: Magnus Laupa

**FÖRSVARSMAKTENS
HUVUDSKYDDSBUD**

**„
käm
motvin**

dd par i

Ett huvudskyddsombud ska jobba för en bra arbetsmiljö och samordna skyddsombuden på en arbetsplats. Men Försvarsmaktens huvudskyddsombud, **Stefan Nilsson**, stöter ofta på patrull när han ska utföra sitt uppdrag.

D

et har hunnit gå mer än tio år sedan Försvarsmaktens första centrala huvudskyddsombud utsågs. Och för drygt fyra år sedan blev det Stefan Nilsson från Officersförbundet som fick ta över stafettpinnen.

– Min huvuduppgift är att verka gentemot högkvarteret, men jag ska också stödja och hjälpa till på förbanden när det behövs. Jag ska egentligen titta på allt som har med verksamhetens säkerhet att göra, förklarar Stefan Nilsson.

Han förtydligar att det kan innebära att verka över allt från trafiksäkerhet, farligt gods och brandskydd till organisatoriska och sociala arbetsmiljöfrågor som exem-

pelvis kränkande särbehandling. Allt kan samlas under begreppet arbetsmiljöskydd.

Ett sätt att få en uppfattning om hur det fungerar är att följa med på marksäkerhetsinspektioner. Det ger en bra överblick över läget på förbanden, tycker Stefan Nilsson. Han berättar att de då träffar chefer, huvudskyddsombud och andra. De kan också vara med vid övningar, på skjutbanan och göra stickprov i verksamheten.

– Det är en fantastisk organisation. Men av alla inspekterade förband är det ungefär 30 procent som inte uppfyller arbetsmiljölagen på olika sätt. Som jag ser det handlar det om att alla måste få chansen att göra sitt arbete rätt och på ett säkert sätt. Men om inte cheferna vet vad en skyddsron är så är det svårt att göra rätt, säger han.

FAKTA

Vad är en 6:6a?

Ett skyddsombud kan lämna in en begäran till arbetsgivaren om åtgärder som rör arbetsmiljön. Hur det ska gå till regleras i arbetsmiljölagens 6:e kapitel, paragraf 6a. Därför kallas det "att göra en 6:6a". Om inte arbetsgivaren svarar eller om skyddsombudet inte är nöjd med svaret kan hen vända sig till Arbetsmiljöverket.

SOM HUVUDSKYDDSOMBUD för hela Försvarsmakten jobbar Stefan Nilsson på uppdrag av fyra fackförbund – Officersförbundet, Försvarsförbundet, Saco och Seko. Han träffar uppdragsgivarna med jämna mellanrum för att rapportera hur det står till med arbetsmiljöfrågorna.

Uppdraget tar ungefär 80 procent av Stefan Nilssons arbetstid, vilket innebär att

han är tjänstledig från sin ordinarie tjänst. Han rör sig på olika nivåer och platser i myndigheten.

– Jag har ju inga bindningar till personer och jag har min roll som huvudskyddsombud. Det händer att det lokala facket och skyddsorganisationen har svårt att driva specifika ärenden. Då kan jag finnas där som ett stöd och eventuellt ta en fajt. Det är lättare för mig som inte behöver äta lunch med chefen varje dag.

Men det råder delade meningar om hur Försvarsmaktens centrala huvudskyddsombud ska få verka. Det är inte alla på arbetsgivarsidan som ens tycker att funktionen behövs eller har legitimitet. Och det har orsakat en hel del gnissel. Till exempel när det gäller vilken information som Stefan Nilsson ska få ta del av och vilka frågor som ska samverkas i den centrala arbetsmiljökommittén.

– Enligt arbetsmiljölagen ska kommittén ha ett mandat som gör att den kan fatta beslut. Men just nu fungerar den inte som den ska, bland annat för att den inte har rätt sammansättning av funktioner, säger Stefan Nilsson.

FRÅN FACKLIGT HÅLL tycker man att det är viktigt att det finns ett centralt huvudskyddsombud som har inblick i hela myndighetens arbetsmiljöfrågor. Förbundsdirektör Peter Löfvendahl berättar att Officersförbundet drev på för att funktionen skulle inrättas. Flera andra myndigheter

◀ Officersförbundets förbunds- direktör Peter Löfvendahl och för- handlingschef Susanne Nyberg tillsammans med Stefan Nilsson. Officersförbundet drev på för att funk- tionen med ett huvudskyddsombud skulle inrättas i Försvarsmakten.

Skyddsombud och huvudskyddsombud

- Det är arbetsmiljölagen som reglerar vad skyddsombud och huvudskyddsombud har för uppgifter. Ett arbetsställe där det finns minst fem arbets- tagare ska ha ett eller flera skyddsombud. De utses av arbetstagarna.
- Om det finns fler än ett skyddsombud så ska ett av dem vara huvudskyddsombud. Huvudskyddsombudets uppgift är att samordna skyddsombu- dens verksamhet.
- Skyddsombudets och huvud- skyddsombudets uppgift är att företräda arbetstagarna i arbetsmiljöfrågor och ska verka för en bra arbetsmiljö. De får inte hindras i sina uppdrag och måste bli informerade om förändringar som påverkar arbetsmiljön.

» VI HAR JU FORTFARANDE INTE ETT BRA ARBETSMILJÖARBETE I FÖRSVARSMAKTEN.

Peter Löfvendahl, förbundsdirektör Officersförbundet

hade redan nationella eller centrala huvudskyddsombud.

– Vi ser ett behov men arbetsgivaren har inte alltid gjort det. Vi vill ha möjlighet att skapa en helhetsbild. Det är också så att det fattas ett antal beslut på högsta nivå, som påverkar hela myndigheten och de ska samverkas med skyddsombud. Med ett nationellt huvudskyddsombud blir det en win-win-situation, tycker vi, säger Peter Löfvendahl.

Men det är inte en okontroversiell fråga. Det handlar bland annat om arbetsmiljölagens text om vad ett huvudskyddsombud får göra och var han eller hon kan verka.

Knäckfrågan är om det går att se hela myndigheten som ett "arbets- ställe", vilket Försvarsmakten inte tycker. Och ett huvudskyddsombud kan bara driva frågor på sitt eget arbetsställe.

– Det här är en gråzon rent lagmässigt, om det ska finnas en sådan funktion. Försvarsmakten har menat att det inte finns lagligt stöd, utan

att arbetsmiljöfrågorna skulle samverkas med respektive chef och inte centralt, säger Peter Löfvendahl.

Förra året ställdes frågan på sin spets. Då skulle Försvarsmakten omorganisera före- tagshälsovården. En fråga där skyddsom- budet ska medverka, det står i Arbetsmiljö- verkets föreskrifter. Men beslutet fattades i ledningsstaben, där Stefan Nilsson inte har någon plats.

– Jag borde ha varit där. Nu beslutade man att Försvarshälsorna ska vara lokala i stället för regionala. När jag fick kännedom om det så begärde jag att få se exempelvis riskanalyser, som måste göras inför den typen av föränd- ringar. Men jag fick inte något gehör, och det tycker jag var allvarligt.

I det läget gjorde Stefan Nilsson en anmälan till facket om att han blivit hindrad i sitt upp- drag som huvudskyddsombud. Han gjorde också en så kallad 6:6a-anmälan till Försvars- makten, det vill säga en begäran om åtgärd

Peter Löfvendahl.

► Som huvudskyddsombud för hela Försvarsmakten jobbar Stefan Nilsson på uppdrag av fyra fackförbund – Officersförbundet, Försvarsförbundet, Saco och Seko.

» AV ALLA INSPEKTERADE FÖRBAND ÄR DET UNGEFÄR 30 PROCENT SOM INTE UPPFYLLER ARBETSMILJÖLAGEN PÅ OLIKA SÄTT.

Stefan Nilsson, huvudskyddsombud Försvarsmakten

- enligt arbetsmiljölagen. Arbetsgivaren svarade dock att man inte kunde ge något svar i sak "med hänsyn till att du saknar behörighet att företräda alla anställda i Försvarsmakten".
- Stefan Nilsson gick vidare till Arbetsmiljöverket, som gjorde en inspektion och utredde frågan. I oktober kom svaret.
- Det blev avslag på min begäran om åtgärd. Men jag ser det som en halv seger ändå. Om de hade ansett att jag inte har behörighet att vara

Försvarsmaktens huvudskyddsombud så hade de inte ens tagit upp min begäran. Så svaret blev ett kvitto på att funktionen är legitim.

ATT DET RÅDER delade meningar om Försvarsmaktens huvudskyddsombud kan tyckas vara en formell fråga. Men i slutändan handlar det om de anställdas arbetsmiljö. Om huvudskyddsombudet har svårt att utföra sitt uppdrag får det konsekvenser för personalen.

Stefan Nilsson nämner några arbetsmiljöfrågor som i nuläget är svåra för honom att driva.

- Det har till exempel varit soldater som har skadat fingrarna på stridsfordon på ett lokalt förband. Då tycker inte chefen där att det är hans ansvar. Det är ett problem som borde hanteras centralt, eftersom det berör flera förband. Inte heller i arbetet mot kränkande särbehandling har jag bjudits in till åtgärder efter exempelvis #givaktochbitihop. Det är definitivt frågor som skyddsorganisationen ska medverka i.

I dagsläget vill inte Försvarsmakten uttala sig i Officerstidningen om hur man ser på frågan från arbetsgivarhåll. Anledningen är att det pågår förhandlingar med facken om ett nytt samverkansavtal, skriver Catarina Hanell på Högkvarteret i ett mejl:

"Parterna har konstaterat att nuvarande samverkanssystem behöver överses och utvecklas. Förhandlingar pågår därför om ett nytt samverkansavtal och om en övergångslösning intill att nytt avtal träder i kraft. Med hänvisning till pågående förhandlingar vill inte arbetsgivaren lämna ytterligare kommentarer."

NÄR DET NYA avtalet är klart blir det bland annat tydligare var och hur arbetsmiljöfrågorna ska samverkas på central nivå. Från Officersförbundets sida är man optimistisk och tror att det kommer gå att enas om ett bra avtal. Men tidigast till sommaren kan ett avtal vara på plats. En tillfällig lösning kan vara på plats tidigare.

- Vi har ju fortfarande inte ett bra arbetsmiljöarbete i Försvarsmakten. Det är en bristande systematik, man ser inte helheten, säger Peter Löfvendahl, förbundsdirektör på Officersförbundet.

Han förklarar att facket vill ha en effektiv skyddsorganisation, för att kunna samla ihop små och halvstora problem som uppstår på olika ställen.

- Är det ett fel i Boden och ett i Revingehed, så kanske samma kan uppstå i Skövde också. Det måste vi se för att kunna förebygga. Då behöver vi ett skyddsombud för hela Försvarsmakten, för att höja säkerheten och skapa en bättre arbetsmiljö, säger Peter Löfvendahl.

SÅ FUNKAR DET I ANDRA MYNDIGHETER

Polisen och Skatteverket är exempel på andra myndigheter med ett centralt huvudskyddsombud.

- **I Polismyndigheten** ska det nationella huvudskyddsombudet Patrik Danielsson dels samordna huvudskyddsombuden från regionerna och de nationella avdelningarna. Han ska också bedriva strategiskt arbetsmiljöarbete på nationell nivå gentemot myndig-

hetsledningen.

Som nationellt huvudskyddsombud har Patrik Danielsson samma befogenheter som alla andra skyddsombud. Han får lägga skyddsstopp och göra så kallade 6:6a-anmälningar enligt arbetsmiljölagen.

- Mitt arbetsställe är hela Sverige och det ger väldigt stora befogenheter, men också ansvar. Vissa operativa frågor som väcks ute i regionerna,

kanske i ett lokalpolisområde, kan beröra hela Polismyndigheten. Då kan jag driva dem gentemot arbetsgivaren nationellt. Det innebär att vi alltid kan föra en dialog på rätt nivå i myndigheten.

Patrik Danielsson upplever att arbetsgivaren tycker att det är bra att funktionen som nationellt huvudskyddsombud finns.

- Ja, man ser en stor vinst i att ha en direkt kontakt med mig. Min uppgift är ju att föra talan uppåt i olika problem som kommer uti-

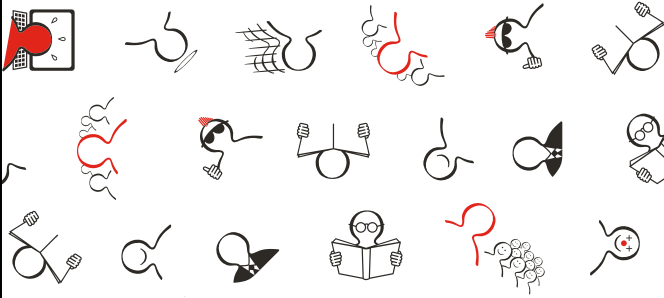
från organisationen. Men också att återrapportera till min egen skyddsorganisation, till exempel vilken inställning arbetsgivaren har i diverse frågor eller om olika beslut som fattas.

- **På Skatteverket** finns det två huvudskyddsombud på riksnivå. Den ena utsedd av fackförbundet ST och den andra av Saco-S. Båda är ledamöter i den centrala arbetsmiljökommittén och deltar också i många andra forum och plattformar i alla typer av arbetsmiljöfrågor.

Patrik Danielsson

Lika!

Eller olika...

Milso erbjuder Teknik-, Lednings- & IT-tjänster inom försvarsområdet. Våra uppdrag handlar om allt från Gripen, helikoptrar och telekrig till stridsfordon och materiel för markarenan.

Vi har plats för fler lika olika kollegor!

Är du en av dem?
– Hör av dig!

Milso
Man in the loop solutions

Milso AB | 08 - 672 07 80 | info@milso.se | www.milso.se

Örlogshotellet Stockholms city

Förmånspris för Officersförbundets medlemmar!

Centralt, lugnt läge. Nära med båt, T-bana, buss och spårvagn.

Som för försvarsmaktens och övriga anställda inom försvarsdepartementets verksamhetsområde inkl. medlemmar i hemvärnet, frivilliga försvarsorg. och militära kamratföreningar i SMKR, rekryter under utbildning till sjömän och soldater samt aspiranter och kadetter under utbildning till officer. Gäller även för veteran samt nära anhörig – make/maka & barn – till personal tjänstgörande i utlandsstyrkan.

För rumsbokning:

www.orlogshotellet.com
info@orlogshotellet.com
Tel. 08-611 01 13

Stiftelsen

Drottning Victorias Örlogshem

etabl. 1908

VÄLKOMNA ÄVEN INOM T.EX. STATENS RAMAVTAL

Bygg framtid med oss

Sh bygg grundades 1923 och är fortfarande ett privatägt familjeföretag. Hos oss finns en verksamhetsbredd som spänner över allt från bygg och anläggning till sten, asfalt, trädgård, byggservice och nybyggnad. Kort sagt; vi bygger din framtid och därför söker vi ständigt nya medarbetare.

www.shbygg.se

Sh
BYGG

VI BEHÖVER BLI FLER

Vi är totalförsvarets rekryteringsmyndighet. Rätt person, på rätt plats, med rätt ansvar. Vi är myndigheten som ser till att de människor som är bäst lämpade får förtroendet att bidra till trygghet i samhället. Vi på Rekryteringsmyndigheten har lång erfarenhet av att genom tester, undersökningar och bedömningar göra urval för trygghet och säkerhet i det svenska samhället. Vi ansvarar också för att upprätthålla ordning och reda i krigsorganisationen så att alla, i händelse av kris eller krig, ska veta var de ska inställa sig och vad de ska göra.

Personalredovisare för Försvarsmaktens högre förband

Rekryteringsmyndigheten är i en expansiv fas och vi söker handläggare med bakgrund från Försvarsmakten till avdelningen för bemanning och beredskap i Karlstad.

Du kommer att arbeta som personalredovisare inom enheten för bemanningsstöd som ingår i avdelningen för bemanning och beredskap. Dina arbetsuppgifter är att fatta självständiga myndighetsbeslut om placering inom Försvarsmaktens krigsorganisation och besluta om enskilda personärenden utifrån lagen om totalförsvarsplikt i samband bland annat med repetitionsutbildning.

Du bemannar Försvarsmaktens krigsorganisation och för en dialog med Försvarsmakten i frågor som rör krigsorganisation och krigsplacering. Det innebär kontinuerlig kontakt med de förband och organisationer som du ansvarar för.

Vi har en kamratlig känsla och en stor lojalitet med våra medarbetare inom hela myndigheten. Framför oss har vi spännande utmaningar och du kommer att vara en viktig del i vår framtida resa.

Dina meriter och kvalifikationer

Du är utbildad yrkesofficer med lägst nivå OF2/OR8 och har flerårig aktuell arbetslivserfarenhet från Försvarsmakten i stabs- eller ledningsfunktioner. Du ska ha goda kunskaper om totalförsvaret och den lagstiftning som gäller där. Det är meriterande om du har arbetet med Försvarsmaktens krigsorganisation och bemanningsbehov.

Dina personliga egenskaper har stor betydelse för oss. I rollen som personalredovisare krävs att du är analytisk, flexibel och snabbt kan svara upp mot uppdragsgivares och enskildas önskemål och behov. Du trivs att arbeta självständigt men har också förmåga att skapa goda samarbetsytor tillsammans med kollegor och uppdragsgivare. Du har naturligt en hög medvetenhet om sekretess och därmed förståelse för vikten av integritet i ditt arbete.

Svenskt medborgarskap

Anställningen är säkerhetsklassad och vi gör en säkerhetsprövning med registerkontroll enligt bestämmelserna i säkerhetsskyddslagen. Du måste därför vara svensk medborgare.

Läs mer om jobbet och ansök senast **31 mars** på rekryteringsmyndigheten.se/jobb

Medlemmen:

Rickard Carlsson,
Major, Trängregementet

Efter tolv år som logistikförband har Trängregementet i Skövde återförts till armén. Rickard Carlsson, chef för utbildningssektionen på Logistiskolan, tror att återgången kommer leda till större delaktighet.

»Positivt att jobba med kadetter«

➤ **Märker du av den här återgången till armén i din arbetsvardag?**

– Inte så mycket än. Våra utbildningar är försvarsmaktsgemensamma och vi kommer att fortsätta utbilda elever även från marinen och flyget. Men jag tror att det här kommer att leda till att vi bjuds in till samtal med armén när de samlas. Tidigare har vi stått lite vid sidan av vapengrenarna när de haft sina sammankomster, men nu blir vi nog mer delaktiga.

Hur ser det ut med tillströmningen av elever till era

utbildningar? Får ni en del antal som behövs?

– Ja, förbanden är ganska duktiga på att rekrytera kadetter och just nu går det 36 individer med logistikinriktning på specialistofficersutbildningen. Från officersprogrammet kommer det 13 kadetter nästa vecka, vilket är tre fler än förra året. Nytt för i år är att vi även får in två individer från den nya Sofun som kommer att gå tillsammans med OP-kadetterna.

Det låter som att det flyter på bra hos er nu, men finns det några utmaningar också?

– Utmaningen är att kunna öka volymen samtidigt som vi ska vara så resurssnåla som möjligt och ändå göra det med bibehållen kvalitet. Vi är en del av hela Trängregementet med en gemensam personalstruktur och i det totala personalläget har vi brist på ett antal lärare.”

Hur planerar ni att lösa det här?

– Framför allt ska vi anpassa skolans verksamhet till grundutbildningsåret. När det är dags för kadetterna att öva truppövning ska det finnas värnpliktiga att öva på, det är mer resurs-

smart än att kadetterna övar på varandra. På samma sätt kan de som ska utbildas till fordonsinstruktörer lära dem som ska köra lastbil. Vi påbörjade den här anpassningen förra året. Nu när Försvarsmakten öppnar soldatfabriken igen blir det de värnpliktiga som styr året, precis som det var förr.

Avslutningsvis, är det något du skulle vilja tillägga?

– Ja, att det är väldigt positivt att jobba med kadetter och vara med och utbilda framtida officerskollegor. Det lägger grunden för en bra framtid.

Foto: Johan Lundahl/Försvarmakten

Skev lönesättning ger personalflykt

Det finns flera exempel på att Försvarmakten har en orimlig lönesättning, och bland annat värderas civila kompetenser högre än militär erfarenhet, menar insändarskribenten Cecilia Frisé.

Det är vi som är Försvarmaktens framtid, om man får tro vår försvarmaktsledning. Vi är unga, vi är kvinnor och vi är numera erfarna och kompetenta militärer. Men efter sammanlagt mer än sex års erfarenhet från Försvarmakten kan vi inte längre hålla tyst. För om inte Försvarmakten kommer tillrätta med alla de orimligheter, felaktigheter och orättvisor avseende lönesättning som vi bevitnat så är det just sådana som oss som Försvarmakten kommer att mista.

EXEMPEL UR VERKLIGHETEN:

● En kvinnlig vicekorpral med fem års erfarenhet som GSS har en lön på 20 400 kronor. En kollega (man), med ett års mindre erfarenhet från FM, påbörjade tjänstgöring på berörd enhet samtidigt som kvinnan, men direktrekryterad från det civila. Jämförbara ansvarsområden. Mannen får 2 000 kronor mer i månadslön. Rimligt?

● En sergeant med fyra år i Försvarmakten, de två senaste åren på en OR5-rad, går stundtals in som ställföreträdande plutonchef. Hennes lön: 20 750 kronor. Det som sagts av arbetsgivaren är att lägsta lön för en sergeant är 20 850 kronor. När detta påpekas för HR blir svaret: "Du kommer att ralsas upp till den lönen". Ralsas upp alltså. Till en lönenivå man varit berättigad till de senaste två åren. Rimligt?

● En sergeant satt på en OR5-rad i över fyra år för att senare kliva över till en civil rad motsvarande OR6, då hennes ansvarsområdet redan låg inom ramen för detta. Samtidigt anställdes då en till civilanställd och den nya personens ingångslön blev 3 000 kronor högre trots att denne saknade erfarenhet och inblick i verksamheten till skillnad från sergeanten som var ansvarig över rekrytutbildning samt att utbilda den nya medarbetaren. Då är

frågan – varför värderas civila kompetenser mer och ger mer i lön när arbetsbeskrivningen är densamma och man anställs på samma grunder?

● Sedan har vi kadetterna som läser specialistofficersutbildningen. När vi tar examen blir vår lön 25 000 kronor. Kul förstås för de som tjänar runt 20 000 trots mångårig tjänst, men de som tjänstgjort som GSS i sju åtta år och redan ligger på 25 000 kronor eller rentav mer – hur hanteras de? Ska det inte alltid löna sig att utbilda sig vidare? Just nu vet vi inte.

När kadetterna sedan tar examen så provanställdes de på nytt och får därmed leva med en otrygg anställning i ytterligare sex månader, TROTS att många redan har arbetat i många år i Försvarmakten. Rimligt?

» **Efter sammanlagt mer än sex års erfarenhet från Försvarmakten kan vi inte längre hålla tyst.** «

DESSA EXEMPEL ÄR bara några i raden av alla de vansinnigheter vi upplevt under vår tid i Försvarmakten. Menar arbetsgivaren allvar med att satsa på sin personal, så måste man komma till rätta med lönesättningen. Som det är nu leder det till en enorm frustration hos väldigt många. En frustration som nog får

många att överväga att lämna ett yrke vi annars älskar.

Därför uppmanar vi Försvarmakten att på allvar ta tag i och komma tillrätta med följande:

Nyanställda som får samma arbetsuppgifter som erfarna ska inte kunna komma in på högre lönenivåer.

Satsningen på att jämna ut skillnaden mellan mäns och kvinnors löner må ha fungerat på papperet, men vi har sett en annan verklighet. Ett av tidigare nämnt exempel visar på motsatsen.

Rals får aldrig vara ett sätt att lyfta individers lön till den nivå de har rätt till utifrån befattning och arbetsuppgifter.

Inom det militära måste militär, inte civil, erfarenhet värderas högst.

Det måste vara tydligt uppstyrt vilken lön soldater och officerare har rätt till beroende på vilken befattning och grad man har. ●

Försvarmaktens personaldirektör har avböjt att replikera på insändaren.

Cecilia Frisé
Kadett SOU 2018-2019
Ytterligare två kollegor till Cecilia står bakom insändaren men väljer att vara anonyma av rädsla för repressalier på arbetsplatsen.

Skriv en insändare!

Maximal längd för en insändare är 3 500 tecken. Vi förbehåller oss rätten att redigera och korta texterna. Det är möjligt att vara anonym, men redaktionen måste veta vem du är. Skicka din insändare till info@officersforbundet.se.

RÖS • EMP • HPM

- Avlyssningssäkra mötesrum
- RÖS, EMP, HPM-rum för datasäkerhet med kontorsmiljö
- Skärmingsmaterial för egenmontage: Dörrar, fönster, absorberer, ferriter, filter, packningar, skärmväv
- Skärmade lådor/skåp för RÖS, EMP, HPM-skydd
- Nyckelfärdiga dämpade mätthallar
- Förstärkare TWT och Solid state för radar, motmedel, kommunikation mm

Picture shows Shielded Container with ETS-Lindgren AWD-60 Door.

HELSINGBORG
Box 13060, 250 13 Helsingborg
042-23 50 60

STOCKHOLM
Centralvägen 3, 171 68 Solna
0727-23 50 60

Jolex

– for all your
EMC, Thermal &
Sealing Solutions

Jolex AB, +46 8 570 22985
mail@jolex.se, www.jolex.se

Extra förmånlig ränta för dig

En större utgift kan vara både väntad och oväntad. Oavsett vilket kan du som medlem i Officersförbundet låna upp till 350 000 kronor till en rörlig ränta på 4,93* procent.

Läs mer och ansök på seb.se/medlemslan

* Aktuell medlemslåneränta är för närvarande 4,93 %. En kreditprövning görs alltid. Det får inte finnas några betalningsanmärkningar och lägsta årsinkomst är 190 000 kr. Om den rörliga årsräntan är 4,93 %, blir den effektiva räntan 5,04 % för ett annuitetslån på 100 000 kronor upplagt på 5 år (60 återbetalningstillfällen), utan uppläggningsavgift. Det totala beloppet att betala, vid oförändrad ränta blir 113 035 kronor och din månadskostnad blir 1 884 kronor. Årsränta per 2019-02-01.

Bekymmersamt om inte historierna kommer fram

S

TRAX EFTER TERRORATTACKEN den 11 september 2001 befann sig överste Mark Rosengaard, operationschef för Task Force Dagger, i ett tält på en gammal rysk flygbas nära Karshi-Khanabad i Uzbekistan för att infiltrera Afghanistan.

”Vi var väldigt få. Det fanns inga stora datorskärmar eller något sådant, vi var bara några med laptop, anteckningsblock och satellittelefoner”, berättade den numera pensionerade Rosengaard för mig under en intervju i Tampa, Florida.

Översten berättade hur operationen gick till rent praktiskt. Hur doktrinerna som skulle användas för att välja samarbetspartners slängdes överbord

och krigsherrarna i Norra alliansen förmåddes bli amerikanernas allierade. Säkerhet i vissa områden köptes av general Dostum, och det var inte helt enkelt att koordinera anfall mellan grupper som ibland började strida mot varandra.

”De hade inte varit våra bästa vänner, och de gillade inte heller varandra.”

FÖRRA ÅRET KOM Hollywoodfilmen ”12 strong” som handlar om en av de enheter som Rosengaard var operationschef för. Den 20 oktober 2001 flögs de över bergskedjan Hindu Kush i helikoptrar och landsattes i Dari-a Soufdalen där de möttes av CIA-operatörer och Dostum. Soldaterna fick ta sig fram till häst och tillsammans med krigsherrarna Dostum och Atta Mohammed Noor drevs al-Quaida och talibanerna ut ur Mazar e Sharif.

Filmen, och framför allt faktaboken ”Hästsoldater” som den bygger på, ger en djupare bild av den militära operationen runt Mazar e Sharif 2001, samma plats där svenska förband befunnit sig sedan 2005. Just att gestalta och göra komplicerade skeende begripliga är en berättelses styrka.

Ändå har intresset för liknande rapportering varit minimalt i Sverige, både hos journalister och För-

svarsmakten, oavsett om det handlat om internationella insatser eller nationella övningar.

1993 TYCKTE ULF Henricsson visserligen att det var självklart att media skulle följa soldaterna i BAO1, vilket bland annat resulterade i SVT-dokumentären Tango Lima.

Men 2010 var det betydligt krångligare för undertecknad att få tillstånd att följa FS19 i Afghanistan än det var att bli inbäddad med ett förband amerikanska fallskärmsjägare i Irak. Sedan dess verkar det ha blivit ännu kärvare för journalister som vill göra ett gediget jobb på plats. Det förlorar alla på; Forsvarsmaktens anställda och deras anhöriga, Forsvarsmakten som helhet, politiker som vill ha oberoende information

»2010 var det dock betydligt krångligare för undertecknad att få tillstånd att följa FS19 i Afghanistan än det var att bli inbäddad med ett förband amerikanska fallskärmsjägare i Irak.«

om effekterna av beslut de fattat och inte minst skattebetalarna som betalar notan.

Bekymmersamt är också att det verkar ha blivit tystare i de egna leden.

ETT AV DE mest flag-

ranta exemplen är ”Gustav” som Officerstidningen berättade om i nummer 2/2018. Han blev fräntagen sina arbetsuppgifter på grund av vad han skrivit på Twitter och hans ärende skickades till MUST, Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten, för en säkerhetsprövning. Detta trots att han inte avslöjat något hemligt och har lika stor rätt till sin lagstadgade yttrandefrihet som resten av landets medborgare.

Dessutom är det ju soldater och officerares enträgna twittrande och bloggande i sociala medier som lyft nivån på försvarsdebatten i Sverige. Utan deras folkupplysningskampanj hade vilka dumheter och faktafel som helst kunnat florerat utan kompetent mothugg, och de verkliga effekterna av landets försvars- och säkerhetspolitik hade varit höljt i dunkel.

Att det är relativt enkelt för en svensk att intervjua en amerikansk pensionerad överste, och att han öppet och oängsligt berättar om en operation är ett sundhetstecken i en demokrati. Det som är hemligt är hemligt, resten kan man faktiskt berätta om. Men om ingen vågar eller får berätta, vad är det då för samhälle soldater är beredda att riskera sina liv för? ●

Johanne Hildebrandt

Johanne Hildebrandt
Författare och ledamot i Kungliga
Krigsvetenskapsakademien

Frågvis!

Eller intresserad...

Milso erbjuder Teknik-, Lednings- & IT-tjänster inom försvarsområdet. Våra uppdrag handlar om allt från Gripen, helikoptrar och telekrig till stridsfordon och materiel för markarenan.

Vi har plats för fler intresserade kollegor!

Är du en av dem?
– Hör av dig!

Milso AB | 08 - 672 07 80 | info@milso.se | www.milso.se

Teknisk officer söktes till Dalregements- gruppen i Falun

Kontakt:
Magnus von Sicard
magnus.sicard@mil.se
070-327 38 13

Försvarskonsult med fokus på driftsäkerhet, underhåll och LCC

Systecon är inne i en spännande fas med många intressanta projekt inom försvarsområdet och behöver fler medarbetare. Med stöd av vår världsledande programvara Opus Suite är vi experter på att analysera och optimera våra kunders tekniska system för att hitta den optimala balansen mellan prestanda och livscykelkostnader. Som konsult hos oss kommer du att arbeta med allt från upphandling och utveckling, till drift- och underhållsfrågor.

Vi söker i första hand dig som är ingenjör och har kunskap och/eller erfarenhet inom driftsäkerhet, LCC och ILS. Systecon erbjuder dig en inspirerande, innovativ och uppskattande arbetsmiljö i ett växande företag.

Läs gärna mer på www.systecongroup.com/se

Frågor om tjänsten besvaras av Anders Carlsson, Konsultchef Försvar & Säkerhet, mobil 0765262669, e-post anders.carlsson@systecon.se

RESERVOFFICERARNA SÖKER NY KANSLICHEF/ OMBUDSMAN TILL KANSLIET I CENTRALA STOCKHOLM!

Startdatum för anställning:
1 oktober 2019. Ansök senast 22 april.

Läs mer på reservofficerarna.se.

Medlemsstatistik

Yrkesverksamma, 29/2 2019

Officerare	6703 (-51)
Specialistofficerare.....	2089 (+103)
Soldater och sjömän.....	4432 (-9)
Övriga	323 (-4)
Summa.....	13547 (+39)

Foto: Försvarmakten

Budgetunderlag

Försvarmakten missar personalfrågan - igen

Försvarmakten lämnade i slutet av februari över sitt budgetunderlag till regeringen för kommande år. Här kan du läsa förbundets officiella kommentar kring budgetunderlaget och om vad som saknas i det - pengar för säkrad personalförsörjning.

OFFICERSFÖRBUNDET KAN inte annat än beklaga att myndigheten - återigen - blundar för det faktum att även personal kostar pengar. Utan rejäla satsningar på den militära personalens löner kommer målsättningen att stärka försvaret de kommande åren att bli mycket svår att uppnå.

Försvarmaktens budgetunderlag är myndighetens sätt att tala om för våra politiker hur mycket pengar de kommer att behöva nästa år, och vad de tän-

ker göra med dem.

På många punkter i detta budgetunderlag är vi eniga med Försvarmakten om behov och utmaningar för försvaret. Men, vi kommer aldrig att vara eniga med vår

» Menar man allvar med att vilja rekrytera och behålla personal så måste attraktionskraften i de militära yrkena upp.«

arbetsgivare så länge man blundar för att avgörande satsningar på det man annars benämner "sin viktigaste resurs" - personalen - faktiskt kostar pengar.

När Försvarmakten inte förmår att tala om för våra politiker att pengar behövs även för att säkra personalförsörjningen, hur ska vi då kunna förvänta oss politiska beslut som garanterar de medel som behövs?

FÖRSVARMAKTEN BEKRÄFTAR visserligen i sitt budgetunderlag att det finns stora utmaningar avseende personalförsörjningen. Men den enda reella lösning som redovisas i budgetunderlaget är en utökning av grundutbildningen av värnpliktiga, för att på så vis öka rekryteringsbasen till officersyrket. Samtidigt skriver myn-

digheten att "Försvarmakten bedömer dock att detta inte är tillräckligt och att det finns fortsatta behov av åtgärder för att rekrytera och behålla personal".

Vilka dessa åtgärder är och vad de kommer att kosta berörs dock inte.

FÖRSVARMAKTEN MÅSTE INSE att satsningar på personalen inte är gratis. Menar man allvar med att vilja rekrytera och behålla personal så måste attraktionskraften i de militära yrkena upp. Lönen är inte den enda frågan när det handlar om att lösa personalkrisen, men den är definitivt en av de viktigaste. Officersförbundet menar i likhet med föregående år att myndigheten måste tillföras ytterligare minst 325 miljoner kronor årligen (motsvarande runt en halv procent av den totala försvarsbudgeten för 2019) för att kunna hantera de behov av justeringar av lönestrukturen för den militära personalen som en långsiktigt tryggad personalförsörjning kräver.

SVERIGES FÖRSVAR BESTÅR nämligen i första hand av människor. Personer som förväntas offra mycket - i yttersta fall sina liv - i försvaret av vårt land. För vilka är det som i slutändan ska utbilda de tusentals värnpliktiga som nu rycker in till en redan till bristningsgränsen slimmad organisation? Vilka är det som ska hantera den moderniserade och nyanskaffade utrustningen Försvarmakten nu får in i samband med budgettillskotten? 325 miljoner kronor behövs för att göra de allra nödvändigaste justeringarna av löneläget, så att fler ska välja - och stanna kvar i - Försvarmakten. Hittills har den investeringen uteblivit, men vi fortsätter kämpa.

För utan människor, inget försvar. ●

Officersförbundet på Facebook

Officersförbundet finns på Facebook. Där kan du bland annat få glimtar av förbundets dagliga verksamhet. Välkommen att säga vad du tycker

om Officersförbundet och Försvarsmakten och dela med dig av information du tror är intressant för andra medlemmar.

Planera semestern

Hur semesterplaneringen ser ut varierar mellan olika OrgE, men många tar in önskemål i början av mars för att fastställa semesterplan 1 april. Ju tidigare du är ute desto lättare är det för arbetsgivaren att planera, och desto större är chansen att du får semester när du begär.

"Nya" tidningen

Även Förbundsnytt får ny skepnad

I handen håller du det första numret av Officerstidningen i dess nya skepnad. De redaktionella sidorna innehåller samma initierade kvalitetsjournalistik på försvarsrådet, men förhoppningsvis med ett än mer aptitligt utseende än tidigare. Även här på Förbundsnytt kommer du att se en hel del spännande förändringar.

FÖRBUNDSNYTT ÄR **TIDNINGENS** sektion för medlemsinformation och uppdateringar om vad som händer inom förbundet. Vi introducerar nu bland annat "Porträttet", där vi låter dig lära känna någon vars arbete betyder eller betytt extra mycket för Officersförbundets verksamhet och medlemmar. Och vem passar bättre att kicka igång en sådan sektion än vår förbundsordförande Lars Fresker? Om honom och hans erfarenheter under mer än 17 år (!) som ordförande för förbundet kan du läsa på nästa uppslag.

Under sektionen "Fråga förbundet" samlar vi intressanta frågor som kommit in till våra

ombudsmän, vars svar förhoppningsvis är av intresse för fler än den medlem som ställde frågan. Har du egna frågor, mejla dem gärna till oss, kansliet@officersforbundet.se.

Så, välkommen till nya Förbundsnytt, och trevlig läsning! ●

Fredrik Hultgren, kommunikationschef

Opinionsbildning

På besök i maktens korridorer

Under ett möte med **Niklas Karlsson (S)**, ordförande för riksdagens försvarsutskott, fick förbundsordförande **Lars Fresker** möjlighet att framföra förbundets syn på de viktiga löne- och personalförslagsfrågorna i Försvarsmakten.

OFFICERSFÖRBUNDET arbetar för sina medlemmars intressen på alla nivåer – från stöd till enskilda medlemmar ute på förbanden till påverkansarbete på högsta politiska nivå. Det är viktigt att de politiker som i slutändan beslutar om Försvarsmaktens förutsättningar också har

Niklas Karlsson (S)

god kännedom om den militära personalens verklighet, varför möten med politiker ingår som en naturlig del i vårt arbete. Här omveckan mötte Lars Fresker försvarsutskottets nya ordförande Niklas Karlsson (S) på plats i riksdagshuset.

– Vi hade ett fruktsamt möte och min uppfattning är att den politiska ledningen börjar få upp ögonen för den besvärliga personalförslagsfrågan inom Försvarsmakten. Nu får vi hoppas att dessa insikter också leder till konkret handling, säger Lars Fresker. ●

Lönefighten fortsätter

Peter Löfvendahl

– Att Försvarsmakten inte äskar pengar för personalsatsningar i budgetunderlaget är oförlåtligt, säger Peter Löfvendahl, förbundsdirektör (se artikel härintill).

– Vi kommer nu att intensifiera vårt opinionsbildande arbete och på alla sätt göra våra politiker uppmärksamma på behovet av reella satsningar på den militära personalen. Både inför höstens budget, men kanske särskilt inför det kommande försvarsbeslutet, fortsätter Peter Löfvendahl.

– Som medlem kan du också bidra genom att vara tydlig. Prata lön med chefen, med kollegorna vid fikabordet, vid medarbetarsamtal, med politiker. Ska det till en ändring av vår lönestruktur måste arbetsgivaren känna trycket från medlemsleden.

Bidra till forskning om säkerhet

Vilka faktorer påverkar säkerhetsklimatet i Försvarsmakten, hur är synen på säkerhet i myndigheten och är resurserna tillräckliga för att personalen ska kunna bedriva ett fullgott arbetsmiljöarbete? Det är några av frågeställningarna som doktoranden Martin Schüller vid Försvarshögskolan vill ta reda på i sin forskning.

Första delen i studien är en enkätundersökning som riktar sig till all personal i FM. Enkäten består av frågor och påståenden som den svarande ska ta ställning till. Du är anonym. Undersökningen lades upp på Emilia i början av februari och sista datumet för att svara i enkäten är 31 mars.

Porträttet

Officersförbundet är ingenting utan alla som engagerar sig lite extra och arbetar för alla medlemmars intressen. Med "porträttet" vill vi låta er lära känna dessa människor, vilka de är, och vad som får dem att engagera sig.

Kärnan i det fackliga verksamheten är det lokala engagemanget, det är vår främsta framgångsfaktor, menar Lars Fresker.

Spindelns i nätet

Det var de långa luncherna och lärdomen att det går att förändra saker som fick Lars Fresker att bli fackligt engagerad. Nu är han inne på sitt artonde år som ordförande för Officersförbundet.

Text: Anna Hjorth Foto: Margareta Bloom Sandebäck

Jag är väl en sådan som tycker om att påverka och vill att det ska bli bra för alla. Jag har vuxit upp med att det behövs ett ideellt engagemang, min far var en typisk föreningsmänniska i byn där vi bodde. Och själv har jag varit fackligt aktiv nästan lika länge som jag varit officer, säger Lars Fresker, Officersförbundets förbundsordförande.

Men egentligen var det inte alls meningen att Lars Fresker skulle bli vare sig officer eller fackordförande. Uppvuxen i en jordbrukarfamilj i den lilla byn Sikås i Jämtland hade

han inga planer på den militära banan, utan var mer inne på att bli jägmästare.

– Det var en miljö där det inte fanns något militärt att relatera till. Jag träffade inte några officerare när jag växte upp. Det var värnplikten som var avgörande för mig, det var så jag kom i kontakt med yrket. Och precis så tror jag det är för många, värnplikten är avgörande för att rekrytera till officerare.

LARS FRESKER PRATAR snabbt och engagerat på norrländska när vi möts i Officersförbundets nyrenoverade lokaler i närheten av Humlegården i Stockholm. Vi sitter i ett anonymt mötesrum, men har varit en sväng förbi fikarummet och förbundsordförandens arbetsrum. Han dricker helst vanligt bryggkaffe. Och i det modesta kontorsrummet ligger högar med papper på det höj- och sänkbara skrivbordet.

– Jag tillhör den generationen som gärna skriver ut och läser underlag på papper, säger han och viftar lite med en bunt.

– Fast jag vet ju att det går att göra anteckningar i pad-dan också, men det blir liksom inte lika bra, fortsätter han.

TILLBAKA I MÖTESRUMMET berättar Lars Fresker vad det var som gjorde att han gick med i facket – och varför han dessutom valde att engagera sig.

– Jag hade utbildat mig till reservofficer. Just då var det befälsbrist på I5 i Östersund och jag fick gå in och tjänstgöra under sommaren. Där var de äldre befälen väldigt fackligt engagerade, så det var liksom självklart att vara med.

En av de första fackliga kamperna som Lars Fresker förde handlade om raster.

– Man hade så otroligt långa luncher där! Vi började sju på morgonen och slutade fem på eftermiddagen. Jag ville koncentrera arbetstiden så att man inte skulle behöva vara där tio timmar för att jobba åtta. Så jag lyfte frågan och det var inte svårt att få till en förändring, det blev ingen strid.

Och så har det fortsatt. Det fackliga engagemanget har funnits med hela vägen, oavsett vilken nivå han har jobbat på.

– Det har verkligen varit parallellt med mitt liv i försvaret. När jag kom tillbaka från Officershögskolan så hade jag gjort mig ett namn fackligt. Jag blev invald i den lokala styrelsen på regementet redan innan jag var klar med utbildningen.

LARS FRESKER ÅTERKOMMER flera gånger till det lokala engagemanget. Han ser det som kärnan i den fackliga verksamheten.

– De lokala förtroendevalda kan förhållandena bäst och är kända bland sina medlemmar. De driver frågor så att det ska bli bra för alla. Och de lägger ner mycket tid, ibland krävs det även ett stort engagemang på fritiden. Trots att de har rätt att använda en del av sin arbetstid för förhandlingar och samverkan. Men arbetsgivaren respekterar inte alltid det.

Den lokala förankringen är också viktig för att Officersförbundet ska kunna vara både ett yrkesförbund och ett fackförbund. En framgångsfaktor, menar Lars Fresker.

– Ja, det som är bra för medlemmarna är också bra för verksamheten. Det handlar inte bara om att i varje enskild situation se till att få den högsta ersättningen, utan att få till bra avtal som gynnar både medlemmar och verksamhet. Då är det viktigt att vi som förtroendevalda har kvar kopplingen till det lokala arbetet.

Officersförbundet hör till de fackförbund som har högst anslutningsgrad på svensk arbetsmarknad. Enligt Lars Fresker är ungefär 95 procent av officerarna med i förbundet. Och det bidrar till de fackliga framgångarna.

– Det är ju så den svenska modellen fungerar – fack och arbetsgivare förhandlar och tecknar viktiga avtal. Att vi är

många och har en hög representation från vårt yrke gör att vi blir starka, annars skulle det bli obalans. Till exempel så kanske vi inte hade fått fram lika bra lösningar för tjänstepensionen om vi hade varit färre.

Men att vara medlem i facket handlar inte bara om att ställa upp för den svenska modellen och sina kollegor.

– Ingen vet när man kan behöva få stöd. Man kanske gör något fel i jobbet eller hamnar i onåd. Då finns facket där och kan hjälpa till. Det kan vara rättshjälp eller stöttning på andra sätt, om man till exempel råkar ut för trakasserier eller hamnar i personalansvarsnämnden.

Lars Fresker berättar att medlemmar ofta hör av sig för att tacka för hjälp de fått från förbundet.

– Det har varit, och är fortfarande, enormt stimulerande att vara förtroendevald. Det är lärorikt och intressant och att få vara förbundsordförande är ett privilegium. Min roll numera är ofta att vara spindeln i nätet, både internt i förbundet och externt, till exempel i samarbete med andra fackförbund.

VAD FRAMTIDEN HAR att bjuda Officersförbundet och Lars Fresker är så klart ovisst. Men klart är att han står till förfogande för omval på nästa förbundsmöte, som hålls 2020. Klart är också att förbundet, precis som Försvarsmakten, står inför flera stora utmaningar. Det handlar framförallt om personalförsörjningen.

– Vi måste ha bra anställningsvillkor, både för att rekrytera och behålla personal. Det är också den enskilt viktigaste arbetsmiljöfrågan. Vi ser ju att våra medlemmar går på knäna för att det är brist på personal. Det är så klart positivt att det nu satsas mer på försvaret. Men det innebär också en jobbig tid för många officerare, som ska utbilda många nya, samtidigt som de redan är hårt ansträngda, säger Lars Fresker. ●

„Vi måste ha bra anställningsvillkor, både för att rekrytera och behålla personal. Det är också den enskilt viktigaste arbetsmiljöfrågan.“

Officersförbundets förbundsstyrelse

- Väljs vart tredje år av förbundsmötet, som är Officersförbundets högsta beslutande organ.
- Består av femton ordinarie ledamöter och sex suppleanter.
- Tre av de ordinarie ledamöterna utgör presidiet – förbundsordförande, förste vice ordförande och andre vice ordförande.
- Ny förbundsstyrelse väljs på förbundsmötet 2020.

Lars Fresker har hållit i ordförandeklubban i över 17 år.

Lars Fresker

Ålder: 56 år.

Fackligt uppdrag:

Förbundsordförande i Officersförbundet.

Bakgrund: Kommer från byn Sikås i Jämtland. Tjänstgjorde på numera nedlagda I5 i Östersund, där han även gjorde värnplikten. Det senaste jobbet där var som personalchef. Fackliga förtroendeuppdrag parallellt med karriären inom Försvarsmakten. Förbundsordförande sedan 2001.

Familj: Gift. Tre vuxna barn från tidigare äktenskap.

Bor: I Stockholm.

På fritiden: Jagar, är med på älgjakten varje år. Tränar på Friskis och Svettis, mest spinning och core. Reser gärna.

OFFICERSFÖRBUNDET

Fråga förbundet

Här publicerar vi frågor som ni medlemmar har ställt till våra ombudsmän, där vi tror att svaren kan ha intresse för fler än frågeställaren.

Har du en fråga?

Maila våra experter:

kansliet@officersforbundet.se

Kan jag fortsätta vara medlem?

Jag slutar mitt jobb som officer om två månader och går till ett civilt jobb utanför Försvarsmakten. Hur gör jag med mitt medlemskap i Officersförbundet?

När det gäller förhandlingsrätt och tillgång till arbetsrättsligt råd och stöd företräder officersförbundet endast medlemmar anställda inom Försvarsmakten eller närstående myndigheter, varför ett medlemskap i annat förbund kan vara att föredra vid byte till civil arbetsgivare. Har du varit

medlem i 10 år eller mer kan du dock kvarstå som passiv medlem i Officersförbundet. För ansökan om passivt medlemskap, kontakta förbundskansliet via mejl, kansliet@officersforbundet.se. Som passiv medlem kan du ha kvar de försäkringar du tecknat genom ditt medlemskap. Du får också fortsatt Officerstidningen och kan nyttja andra medlemserbjudanden. Däremot har du som sagt inte tillgång till fackligt stöd från Officersförbundet på din civila arbetsplats.

**Carina Viklund,
medlemsservice**

Rimligt att ha samma lön som en nyexaminerad?

Jag har jobbat som officer i tre år och har i dag en lön på drygt 25 000. Nu kommer en ny-examinerad fänrik att få i princip samma lön som jag i år. Är det verkligen rimligt?

Nej, det är det rimligtvis inte. När förbundet förhandlade fram nya ingångslöner förutsattes att även följdjusteringar för befintlig personal skulle omhändertas av arbetsgivaren, men i ditt fall verkar detta inte ha skett. Lönen ska delvis sättas utifrån individuell prestation så i första hand ska du tala direkt med din arbetsgivare och be om en motivering varför du inte har högre lön jämfört med en nyan-

»I första hand ska du tala direkt med din arbetsgivare och be om en motivering varför du inte har högre lön.«

ställd. Arbetsgivaren ska även kunna förklara för dig hur lönebildningen går till på ditt förband. Sedan bör du kontakta din lokalförening för att få råd och hjälp att hantera din lön, exempelvis kan föreningen påkalla förhandling. Försvarsmakten har hittills inte äskat de medel i budgeten

som förbundet anser krävs för en rimlig lönesättning. Vi menar att minst 325 miljoner per år bör tillföras för att justera hela medlemskollektivets lönenivåer till en acceptabel nivå.

**Susanne Nyberg,
förhandlingschef**

Får jag spara min semester till i höst?

Min chef har sagt att jag måste ta ut tre veckors semester i juli, men jag vill hellre spara semester för en längre resa i höst. Kan han verkligen tvinga mig att ta min semester då?

Vill man ha semester utanför ordinarie semesterperiod är det viktigt att vara ute i god tid med sin begäran. Det enda man egentligen har rätt att kräva när det gäller semester är fyra veckors sammanhängande ledighet i perioden juni–augusti. I övrigt är det arbetsgivaren som beviljar semester utifrån vad verksamheten tillåter. Skulle det vara så att du fått ett avslag på din semesteransökan men upplever det som att din frånvaro inte skulle få någon negativ inverkan på verksamheten kan det bli föremål för MBL-förhandling. Kontakta din lokalförening så kan de hjälpa till och ge råd om hur ni går vidare.

**Patrik Larsson,
ombudsman**

Kansliet:

Förbundsdirektör

Peter Löfvendahl
Arbete: 08-440 83 56
Mobil: 070-580 51 07
peter.lofvendahl@officersforbundet.se

Kamrer:

Susanne Skäfte

Administrativt ansvarig:

Marie Eriksson

Ombudsmän:

Patrik Larsson, Conny Jansson,
Mikael Boox, Mikael Kenttälä,
Fredrik Norén, Elina Meyer

Medlems- och försäkringservice:

Carina Viklund

Förhandlingschef:

Susanne Nyberg

Kommunikationschef:

Fredrik Hultgren

Kommunikatör:

Jennie Timgren

Officersförbundets

förtroendevalda revisorer:

Jonas Holmgren, Hampe Klein

Adress:

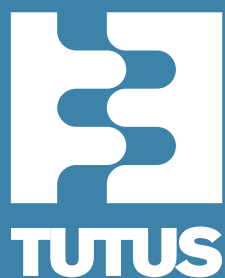
Officersförbundet
Box 5338 102 47 Stockholm

Telefon: 08-440 83 30

Fax: 08-440 83 40

E-post:

kansliet@officersforbundet.se

I nationens tjänst.

För skydd av hemliga och sekretessbelagda uppgifter.

VPN och brand-
väggar

Säker krypterad
smartphone

Kryptering av filer
och kataloger

Svensk säkerhetsteknologi, godkänd på nivån Restricted.

+46 8 551 102 30, info@tutus.se, www.tutus.se

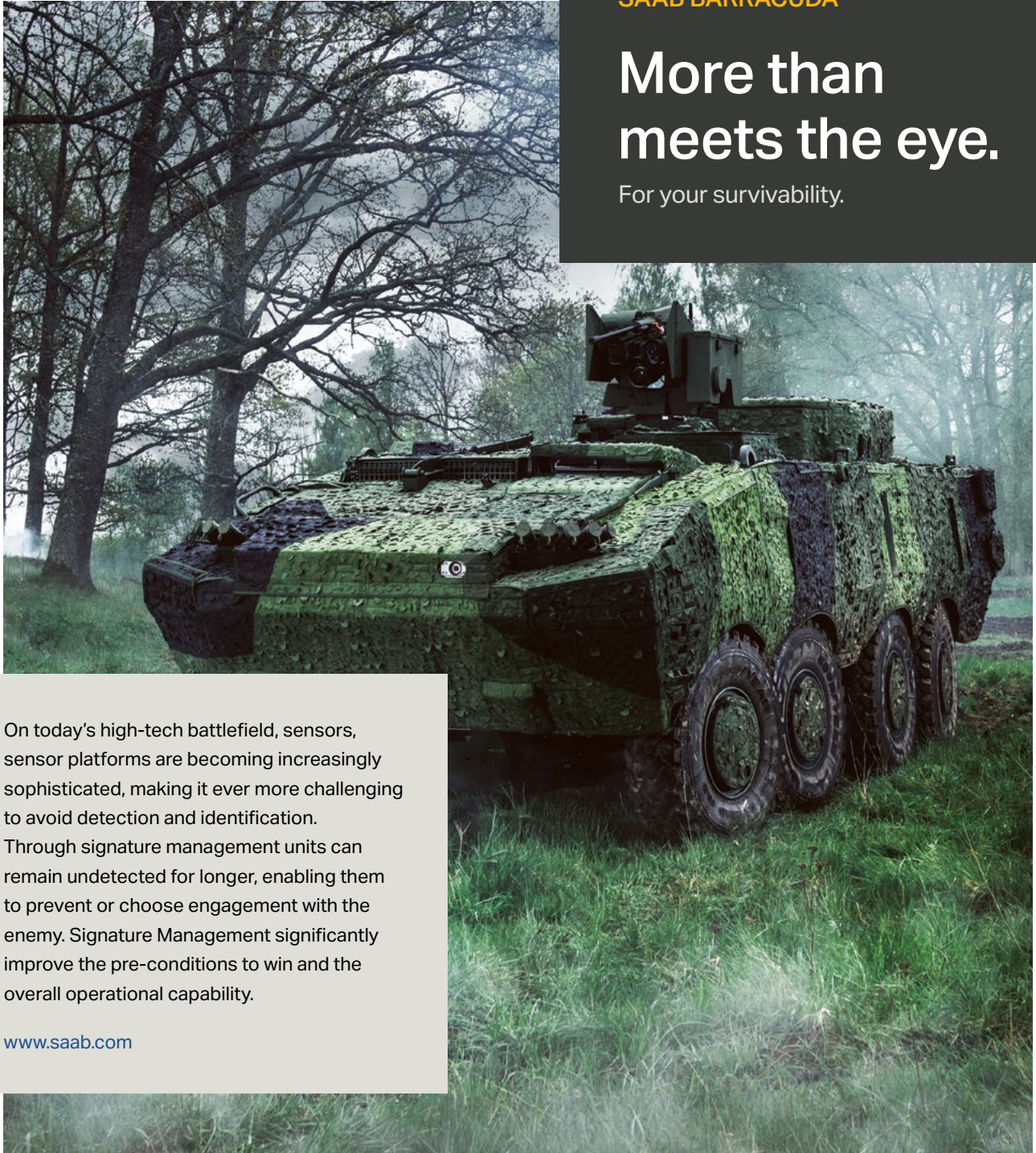

SAAB BARRACUDA

More than meets the eye.

For your survivability.

On today's high-tech battlefield, sensors, sensor platforms are becoming increasingly sophisticated, making it ever more challenging to avoid detection and identification. Through signature management units can remain undetected for longer, enabling them to prevent or choose engagement with the enemy. Signature Management significantly improve the pre-conditions to win and the overall operational capability.

www.saab.com

SAAB